COLECȚIA

OMUL CREȘTIN

COLECȚIA
OMUL CREȘTIN

EDITURA SCARA
Asociația Română pentru Cultură şi Ortodoxie
C.P. 1 - 46, Bucureşti
www.scara.ro
e-mail scara@dnt.ro

I.S.B.N. 973-99955-9-4

FRITJOF TITO COLLIANDER

CALEA ASCEȚILOR

Traducerea din limba suedeză şi notele
bio-bibliografice de părintele Dan Bădulescu

SCARA
BUCUREŞTI
2002

CALEA ASCEȚILOR

Cuvânt înainte
(al autorului)

Această scriere se întemeiază pe scrierile Sfinților Părinți şi constă în mare parte în extrase directe sau prelucrate personal din acestea. Restul sunt adaptări, lămuriri necesare şi rezumări.

I.

De vrei să-ți mântuieşti sufletul şi să capeți viața veşnică scoală-te din lâncezeală, fă-ți semnul crucii pe fața ta şi zi:

,,În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.”

Credința nu o vei afla meditând ci făptuind. Nu cuvintele şi speculațiile ne învață ce este Dumnezeu, ci trăirea. Ca să intre aer curat înăuntru trebuie să deschizi

fereastra; ca să te bronzezi trebuie să ieşi la soare. La fel este şi cu credința; nicicum nu ne vom atinge scopul stând în comoditatea noastră şi aşteptând, spun Sfinții Părinți. Să luăm aminte pilda fiului risipitor. El *s-a sculat şi s-a dus* (*Luca*, XV).

Poți fi oricât de decăzut şi înlănțuit în lanțuri lumeşti; niciodată nu e prea târziu. Nu degeaba este scris că Avraam era de şaptezeci şi cinci de ani când a plecat şi că lucrătorul din ceasul al unsprezecelea primeşte aceeaşi plată ca şi cel din ceasul întâi.

Nici prea devreme nu poate fi. Nu-i niciodată prea devreme să stingi codrul în flăcări; sau vrei să-ți vezi sufletul pârjolit pe jăratec?

Încă de la botez ai primit sarcina de a purta războiul nevăzut contra vrăjmaşilor sufletului; aşa că du-o la îndeplinire pe dată. Destul ai zăbovit până acum; decăzut în nesimțite şi lene ai pierdut o mulțime de timp prețios. De aceea trebuie să simți ceea ce s-a petrecut până acum; ai lăsat să se terfelească ți să se întineze curățenia primită la botez.

Trezeşte-te deci; dar acum, fără de zăbavă. Nu mai amâna ,,pe deseară" sau ,,mâine" sau ,,mai târziu, după ce termin ceea ce am de făcut". Amânarea poate fi pierzătoare.

Nu, ci chiar în clipa în care ai luat hotărârea, să arăți în faptă că te-ai dezbrăcat de vechiul om şi ai început o nouă viață, cu un nou țel şi un nou trai. Scoală-te fără frică şi zi: Doamne, fă să încep acum.

Ajută-mă! Căci ceea ce îți trebuie cel mai mult este ajutorul lui Dumnezeu.

Ține-te tare în hotărâre şi nu privi înapoi. Ai văzut ce s-a întâmplat cu soția lui Lot care s-a făcut stâlp de sare când a privit înapoi (*Facerea*, XIX, 26). Te-ai lepădat de omul cel vechi, lasă straiele deoparte. Ai auzit precum Avraam glasul Domnului: *Ieşi din pământul tău, din neamul tău şi din casa tatălui tău şi vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu* (*Facerea* XII, 1). Către acea țară să ai toată luarea-aminte de aici înainte.

II.

Sfinții Părinți zic într-un glas: primul lucru de avut în vedere este acela că niciodată şi nicidecum să nu te bizui pe tine. Lupta la care te încingi este foarte anevoioasă şi puterile tale omeneşti sunt prea slabe pentru a întâmpina această înfruntare. De te vei bizui pe ele, istovit vei cădea la pământ şi fără vlaga de a mai continua lupta. Numai Dumnezeu îți poate dărui izbânda dorită.

A nu se bizui pe sine însuşi este pentru cei mai mulți un obstacol greu de trecut chiar de la început. El trebuie depăşit, căci altminteri noi nu avem nici o nădejde de mers mai departe. Căci cum poate cineva să primească vreun sfat şi vreun ajutor când se crede atotştiutor şi atotputernic şi nu-i sunt de trebuință

îndrumări şi poveţe? Prin acest zid de îngâmfare nu pătrunde nici o rază de lumină. *Vai de cei care sunt înţelepţi în ochii lor şi pricepuţi după gândurile lor!* strigă proorocul Isaia (V, 21), iar Apostolul Pavel întăreşte: *Nu vă socotiţi înşivă înţelepţi* (*Romani* XVII, 16). Împărăţia cerurilor s-a arătat *pruncilor,* dar s-a ascuns celor ce se cred *înţelepţi şi pricepuţi* (*Matei* XI, 25).

De aceea să ne îngrijim de golirea nemăsuratei încrederi în sine pe care o avem în noi. Adesea ea este aşa de înrădăcinată în noi, încât nici nu băgăm în seamă cum ne stăpâneşte inima în voie. Şi totuşi, chiar egoismul, iubirea şi preocuparea de sine sunt cauzele greutăţilor noastre, neplăcerilor, suferinţelor, nereuşitelor şi patimilor sufleteşti şi trupeşti.

Cercetează-te deci cu grijă şi vezi cât de legat eşti de pofta ta de a-ţi face pe plac. Slobozenia îţi este îngrădită de lanţurile iubirii de sine, şi aşa peregrinezi ca un rob legat din zori şi până-n seară. ,,Acum poftesc să beau", ,,acum să mă scol", ,,acum să citesc ziarul" – aşa eşti dus clipă de clipă în laţul propriilor porniri şi izbucneşti în nemulţumire, nerăbdare sau mânie deîndată ce ţi se împotriveşte ceva.

De te vei uita în adâncul sufletului tău, te va întâmpina aceeaşi privelişte. Uşor se vede scârba ce o simţi când cineva te contrazice. Aşa se trăieşte în robie. Dar *Domnul este Duh şi unde este Duhul Domnului acolo este libertatea* (*2 Corinteni* III, 17). Cum poate

vreodată ieşi ceva bun din această preocupare de sine? Nu ne-a dat oare Domnul nostru porunca de a ne iubi aproapele ca pe noi înşine şi pe Dumnezeu mai presus de orice? În loc de aceasta, nu se îndreaptă gândurile noastre în permanență asupra binelui nostru propriu?

Nu, ci fii pe deplin încredințat că nimic bun nu poate veni din tine însuți. Şi, dacă din întâmplare ți-ar veni vreun gând către aproapele, să ştii că ți-a fost trimis de la izvorul bunătăților: este un dar al Dătătorului de viață. Tot aşa şi puterea de a pune în viață gândul bun nu e a ta, ci Ți-este dată de Sfânta Treime.

III.

Noua viață în care ai intrat se aseamănă cu cea a grădinarului. Pământul pe care-l lucrează l-a primit de la Dumnezeu, ca şi semințele, căldura soarelui, ploaia şi creşterea. Dar munca îi este hărăzită lui însuşi.

Dacă lucrătorul câmpului vrea să obțină o recoltă bogată, trebuie să asude din zori şi până-n seară, să curețe, să plivească, să ude şi să stropească, pentru că semănăturile sunt amenințate de multe primejdii. Lucrarea nu trebuie să înceteze niciodată, el trebuie să fie tot timpul treaz, veghetor, pregătit: şi cu toate acestea, recolta atârnă în ultimul rând de vreme, adică de Dumnezeu.

Țarina pe care noi suntem puşi să o îngrijim şi s-o păzim este ogorul propriei noastre inimi; recolta este viața veşnică.

Veşnică, întrucât nu stă sub timp şi loc, nici sub împrejurări dinafară: este viața adevăratei libertăți, a iubirii, milostivirii şi a luminii neîngrădite, şi tocmai de aceea este veşnică. Este o viață duhovnicească, pe tărâmul duhului: este o ipostază. Începutul se pune aici, nu are sfârşit, şi nici o putere lumească nu o poate stăpâni, iar locul ei este inima omului.

Prigoneşte-te pe tine însuți, spune Sfântul Isaac Sirul, şi vrăjmaşul va fi izgonit de îndată ce te apropii de el. Împacă-te cu tine însuți şi cerul şi pământul vor face pace cu tine. Întăreşte-te ca să intri în cămara cea mai dinăuntru, şi vei vedea cămara cerească, deoarece şi una şi cealaltă sunt aceeaşi. Scara ce duce la împărăția cerurilor se află în tine, în tainița sufletului tău. Curățeşte-te de păcate şi vei găsi cărările suişului.

Cămara cerească de care vorbeşte Sfântul aici este totuna cu viața veşnică. Se mai cheamă şi Împărăția cerurilor, Împărăția lui Dumnezeu, sau, cu un cuvânt, Hristos. A trăi în Hristos este a trăi în viața veşnică.

IV.

Acum, când ştim unde se dă lupta ce tocmai am început-o, şi care e țelul şi locul ei, acum înțelegem de ce ea se cheamă războiul *nevăzut.* Toate acestea se

petrec în tăcerea inimii noastre; următorul lucru de mare însemnătate pe care îl descoperă Sfinții Părinți este: pune pază gurii tale şi uşă de îngrădire buzelor tale despre această taină. Dacă deschizi uşa saunei, se pierde căldura şi nu mai e de folos nimănui.[1]

Nu vorbi deci nimănui nimic de spre hotărârea de curând luată. Nu pomeni nimic despre noua viață începută, şi nici despre descoperirile şi trăirile pe care nădăjduieşti că le vei dobândi. Singura persoană dinafară ce poate fi părtaşă este doar duhovnicul tău.

Această tăcere este atât de importantă deoarece vorbăria asupra propriilor strădanii dă naştere la noi preocupări şi încredere în sine. Acestea trebuiesc înăbuşite în primul rând! Prin tăcere creşte astfel încrederea în Acela ce vede lucrurile ascunse; prin tăcere se îmbunătățeşte vorbirea cu Cel ce aude fără cuvinte. Către El se îndreaptă strădaniile tale, şi la El trebuie să-ți fie ancorată întreaga încredere pe vecie, iar în veşnicie nu se găsesc cuvinte.

Astfel trebuie să recunoşti că tot ce vei întâmpina de acum înainte este trimis de la Dumnezeu spre ajutorul tău în luptă. Doar El ştie ce este folositor pentru tine şi ce îți trebuieşte după caz: împiedicări sau înlesniri, ispite sau căderi. Nimic nu se petrece întâmplător şi din toate vei trage învățătură. Aceste adevăruri trebuiesc privite cu toată luarea aminte pentru

[1] sauna, tradițională în nord, corespunde băii de aburi (n. t.)

că prin ele creşte încrederea în Dumnezeu pe care ai ales să-L urmezi.

Sfinții îți mai dau o învățătură de folos pentru drum: trebuie să te socoți ca fiind un copilandru ce îşi poticneşte primii paşi şi se osteneşte cu buchile. Toată înțelepciunea lumească şi toate priceperile ce le-ai putea avea sunt cu totul netrebnice în războiul care te aşteaptă, şi la fel de deşarte îți sunt rangul şi averile lumeşti. Virtutea ce nu se foloseşte în slujba Domnului devine viciu, şi ştiința ce nu dezleagă baierile inimii e stearpă şi vătămătoare, căci îndeamnă la slavă deşartă. Este numită goliciune căci n-are căldură şi nu revarsă dragoste. Aşadar lasă-ți ştiința şi fă-te nebun pentru a fi înțelept; trebuie să fii sărac lipit pentru a fi bogat, şi slăbănog pentru a fi tare.

V.

Mic, gol şi neajutorat cum eşti, te îndrepți acum către cea mai grea sarcină dintre cele ce s-au dat oamenilor: aceea de a-ți birui propriile porniri egoiste. Căci în cele din urmă aceasta este lupta: a te ,,prigoni pe tine însuți”, căci atâta vreme cât te stăpâneşte propria ta vrere egoistă nu te poți ruga Domnului cu inima curată: facă-se voia *Ta*. Dacă nu îți poți lăsa făloşenia nici nu te vei putea deschide în fața adevăratei slave; dacă te agăți de propria libertate nu vei avea adevărata libertate în care porunceşte o **singură** voință.

Aceasta este taina cea mai adâncă a sfinților: nu-ți îngădui nici o libertate, şi libertate ți se va da ție.

S-a spus că spini şi pălămidă va rodi pământul. Cu osteneală şi în sudoarea feței trebuie omul să-l lucreze; este vorba de sinea şi de ființa ta. Cu multă trudă trebuie să-ți agoniseşti comoara, spune Sfântul Macarie, căci nu îți este de folos a le primi pe cele bune fără strădanie, ci e pricină de trufie. Dar cum e aceea ,,a te prigoni pe tine însuți”? Aceasta înseamnă a-ți izgoni poftele cele mari şi cele mărunte. Sfinții Părinți ne sfătuiesc să începem cu cele mărunte căci, spune Efrem Sirul, cum vei stinge focul cel mare când nu te pricepi să-l stingi pe cel mic? Vrei să te liberezi de o patimă mare, biruieşte poftele mărunte, spun Sfinții Părinți. Să nu socoteşti că ele pot fi despărțite una de alta: ele se țin împreună precum verigile lanțului şi ochiurile năvodului.

Nu e de vreun folos să iei cu asalt marile patimi şi relele deprinderi fără ca deodată să asupreşti şi măruntele slăbiciuni ,,nevinovate”: pofta de dulciuri, multa vorbire în deşert, iscodirea, linguşirea. Căci în cele din urmă toate poftele noastre mari şi mici au aceeaşi temelie: năravul nostru nestăpânit de a ne sluji doar voii proprii.

Această voire a noastră este vătămată: după căderea în păcat ea urmează fără încetare slujirea sinelui. De aceea războiul nostru se duce împotriva acestei rele voiri. Şi se cere luptat fără încetare şi

neobosit. Îți vine să întrebi ceva: nu întreba! Ai bea două ceşti de cafea: bea doar una! Vrei să te uiți la ceas: nu te uita! Îți arde de vizite: rămâi acasă!

Aceasta înseamnă a te prigoni pe tine însuți; Astfel se înăbuşă cu ajutorul lui Dumnezeu reaua voire personală.

Poate că totuşi te întrebi: e oare aceasta de neapărată trebuință? La care Sfinții Părinți îți răspund cu altă întrebare: Putea-vei umple un ulcior cu apă proaspătă până nu vei arunca pe cea veche şi împuțită? Sau cum vei primi pe oaspetele de seamă în încăperea plină de gunoaie şi neorânduială? Nicidecum, ci acela ce nădăjduieşte a-L vedea pe Domnul aşa *cum este, acela se curățeşte pe sine*, spune Apostolul Ioan. (*1Ioan*, III, 2-3).

Să ne curățim inimile! Să aruncăm gunoaiele şi necurățeniile care s-au strâns în ele; să rânim podeaua, să spălăm fereastra şi s-o deschidem ca lumina şi aerul să pătrundă în cămara pe care o gătim ca locaş Domnului. Apoi să ne îmbrăcăm în haine curate ca nu cumva duhoarea putreziciunii să ne vădească şi să ne trezim *azvârliți* (*Luca* XIII, 28).

Fie ca toate acestea să ne fie truda cea de toate zilele şi de toate clipele.

Astfel îndeplinim întocmai ceea de Însuşi Domnul ne-a poruncit prin sfântul apostol Iacov să facem: *curățiți-vă mâinile şi sfințiți-vă inimile* (IV, 8). Şi apostolul Pavel ne îndeamnă: *să ne curățim pe noi de*

toată întinarea trupului şi a duhului (2 *Corinteni* VII, 21). *Căci dinăuntru,* spune Hristos, *din inima omului ies cugetele cele rele, desfrânările, hoţiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula, trufia, uşurătatea, toate aceste rele ies dinăuntru şi spurcă pe om.* (*Marcu* VII, 21-23). De aceea El îi îndeamnă pe farisei: *Curăţă întâi partea dinăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea dinafară* (*Matei* XXIII, 26).

În timp ce urmăm îndemnul şi începem cu partea dinăuntru, să ne amintim că nicidecum nu ne curăţim inima de dragul nostru. Nu se deretică şi se face ordine în odaia de oaspeţi pentru plăcerea proprie, ci pentru bună-plăcerea oaspetelui. Îi e bine? te întrebi. Va rămâne mai mult? Toate gândurile se îndreaptă către el.

După aceasta te tragi la o parte şi nu aştepţi nici o răsplată.

Căci după cum ne învaţă Nichita Stihatul există trei firi în om: cea *trupească,* prima, ce-şi caută propria plăcere chiar de i-ar vătăma pe ceilalţi, cea *sufletească,* a doua, ce vrea să fie sieşi şi celorlalţi pe voie, şi cea *duhovnicească,* a treia, ce caută numai voia lui Dumnezeu, chiar de s-ar vătăma pe sine însăşi. Prima este firea omenească cea josnică, a doua este cea obişnuită, iar cea de-a treia este suprafirească; este viaţa în Hristos.

Omul duhovnicesc gândeşte duhovniceşte; nădejdea lui este ca vreodată să ajungă a auzi bucuria

îngerilor pentru un *păcătos care se pocăieşte* (*Luca* XV, 10), iar acest păcătos este el însuşi. Aşa trebuie să simţi, şi în nădejdea aceasta să lucrezi, pentru că Domnul ne-a dat porunca de a fi desăvârşiţi *precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este* (*Matei* V, 48), şi *să căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui* (*Matei* VI, 33).

De aceea: nu îţi da răgaz nici tihnă până ce nu nimiceşti acea parte din tine ce se supune poftelor firii trupeşti. Ia-ţi sarcina de a descoperi fiecare semn al prezenţei fiarei în tine şi prigoneşte-o fără milă. *Căci trupul pofteşte împotriva duhului iar duhul împotriva trupului* (*Galateni* V, 17).

Dar de te temi de a fi părtinitor cu tine însuţi sau de a cădea în ispita trufiei, prin însăşi faptul de a lucra la propria mântuire, fii cu luare aminte la tine însuţi şi vezi că acela ce se teme de aşa ceva, *suferă de orbire.* Căci el nu vede cât *este* de părtinitor cu sine.

VI.

S-a spus că doar puţini găsesc *calea cea îngustă care duce la viaţă,* şi că trebuie să ne silim a intra pe poarta cea strâmtă. *Că mulţi zic vouă, vor căuta să intre şi nu vor putea* (*Luca* XIII, 24).

Pricina este de găsit în împotrivirea de a ne prigoni pe noi înşine. S-ar putea să ne biruim unele din marile şi primejdioasele patimi, dar să ne oprim la

acestea. Poftele mărunte sunt lăsate în seama lor să crească oricât. Nu prădăm şi nu furăm, dar ,,ciupim" câte puțin de ici-colo cu plăcere; nu ne îmbătăm, dar bem ceai şi cafea peste măsură. Inima este la fel de plină de pofte: rădăcinile nu sunt smulse. Şi ne rătăcim în pădurea tânără ce a crescut pe pământul compătimirii de sine.

Dă năvală împotriva compătimirii de sine, căci ea este rădăcina tuturor relelor din tine. De n-ai avea păcat în tine, ai vedea îndată că noi înşine purtăm vina acestui rău pe care nu vrem să-l pricepem, ci îl luăm de bun. Te compătimeşti pe tine însuți şi de aceea privirea ți se întunecă. Te vezi numai pe tine însuți şi astfel ți se mărgineşte orizontul. Dragostea ta este legată de tine: slobozeşte-o, şi răul se va îndepărta de la tine. Asupreşte această stare primejdioasă şi poftă de trai bun, loveşte-le din toate părțile!

Înăbuşeşte-ți poftele şi plăcerile, nu le da putință să răsufle. Fii aspru cu tine însuți; nu-i da omului trupesc cele ce le cere necontenit. Căci tot ce se repetă se întăreşte, dar ceea ce nu primeşte hrană moare.

Fii cu mare băgare de seamă să nu închizi uşile cele mari ale răului şi totodată să laşi o uşiță mică din spatele casei prin care răul să se poată strecura sub o altă înfățişare.

La ce-ți foloseşte de pildă să dormi pe pământ tare, dar apoi să te desfeți în baia fierbinte? Sau să te laşi de fumat, dar să dai frâu liber flecărelii? Sau, îți

înfrânezi flecăreala, dar citeşti romane de aventuri? Sau încetezi de a mai citi romane, dat îți dai frâu liber fanteziei şi te îndestulezi cu dulceața melancoliei?

Toate acestea sunt doar forme diferite ale aceluiaşi fenomen: pofta ta nemăsurată de a-ți satisface nevoia de plăceri personale.

Trebuie să-ți stârpeşti însăşi **pofta** de a-ți fi bine, de a fi bine dispus, de a fi mulțumit. Trebuie să înveți a iubi necazul, sărăcia, durerea, greutatea. Trebuie să înveți a urma poruncile Domnului în toate: a nu vorbi cu semeție, a nu te împodobi, a te supune mai-marilor, a nu pofti femeia, a nu te mânia, şi multe altele. Căci toate aceste porunci nu ne-au fost date ca să ne prefacem că n-ar exista, ci ca să fie urmate; altminteri nu ne-ar mai fi împovărat cu ele Domnul milostivirii. *Dacă vrea cineva să vină după Mine să se lepede de sine*, a spus El (*Matei* XVI, 24), şi a lăsat să fie după voia fiecăruia – dacă *vrea* cineva – şi după judecata fiecăruia, ca să se lepede *de sine*.

VII.

Dacă ne ridicăm din noi înşine de cine vom da? întreabă episcopul Teofan. Şi tot el ne răspunde: Îl întâlnim pe Dumnezeu şi pe aproapele. Tocmai de aceea *a te lepăda de tine* este o cerință, şi chiar cea dintâi, pentru acela care caută libertatea în Hristos, care e totodată şi Dumnezeu şi aproapele.

Aceasta înseamnă că: toată grija, mângâierea şi iubirea pe care ne-o dăruiam se mută cu siguranță şi fără să ne dăm seama către Dumnezeu, şi deci către semenul nostru. Doar aşa *nu va şti stânga ta ce face dreapta*, şi *vei face milostenie în ascuns*. (*Matei* VI, 3-4).

Înainte ca aceasta să se fi făcut, nu poate cineva *să caute să placă aproapelui la ce este bine spre zidire* într-un fel adevărat, nematerialnic (*Romani* XV, 2). Încercările noastre pe această cale urmează astfel a fi mincinoase, întrucât sunt ale noastre şi pornesc din voia noastră de a ne fi pe plac. A recunoaşte aceasta este de cea mai mare trebuință, altminteri ne culcăm pe o ureche prea uşor pe perna strălucitei abnegații şi mulțumitoarei binefaceri care fără greş ne duc în mlaştina plăcerii de sine.

Renunță de aceea la a te îndeletnici cu festivități de binefacere, asociații de lucru şi celelalte asemenea lor.[2] A te ocupa de multe este sub toate înfățişările o otravă. Uită-te în tine însuți, observă-te minuțios şi vei vedea cât de multe din aceste părute fapte de jertfă nu pornesc dintr-o nevoie de a-ți adormi conştiința, adică: din acel neîndoielnic nărav de a ne mulțumi pe noi înşine şi de *a căuta plăcerea proprie* (*Romani* XV, 1).

Nu-i aşa, căci Dumnezeul iubirii, al păcii şi al jertfei depline nu Se bucură acolo unde există linguşire

---

[2] Aici Tito Colliander se referă la activități proprii bisericii protestante (n.t.)

şi zbatere pentru împlinirea propriului plac, chiar de s-ar întâmpla ca acestea să se petreacă sub un acoperământ mincinos. Există şi o încredinţare: se întâmplă să te tulburi, să te întristezi, sau chiar să te mânii uşor dacă dintr-o oarecare pricină trebuie să renunţi la ce ţi-ai propus. Atunci să ştii că izvorul faptei era tulbure.

Poate că te întrebi: dar de ce? Cei înţelepţi răspund: piedici şi împotrivire dinafară întâmpină doar acela care nu şi-a predat voia sa lui Dumnezeu; căci lui Dumnezeu nu I se pot pune piedici. O faptă cu adevărat plăcută pentru aproapele nu este a mea ci a lui Dumnezeu: ea nu poate întâlni nici o piedică. Numai împotriva propriilor noastre planuri şi dorinţe – să învăţ, să lucrez, să mă odihnesc, să mănânc sau să-l slujesc pe aproapele – se pot ridica oarece potrivnice împrejurări, şi atunci urmează mâhnirea. Dar pentru acela ce a găsit *calea îngustă ce duce la viaţă* – care este Dumnezeu – nu se află decât o singură piedică de învins, şi anume propria voinţă păcătoasă. Pentru că în această situaţie, dacă el vrea să îndeplinească ceva dar nu este lăsat s-o facă, oare cum ar putea să se întristeze? De altminteri unul ca acesta nici nu-şi mai face planuri (*Iacov* IV, 13-16).

Dar şi aceasta este o taină a sfinţilor.

Nu te amăgi pe tine însuţi. Creştinul *dator este precum Acela a umblat, şi el să umble* (*1 Ioan* II, 6). Acela care nu Şi-a căutat voia (*Ioan* V, 20), ci S-a

născut în iesle, a postit patruzeci de zile, a privegheat nopți întregi în rugăciune, a tămăduit bolnavi, a scos demoni, n-avea nici un loc unde să-Şi culce capul, iar la sfârşit S-a lăsat prins, scuipat şi răstignit.

Cugetă la cât de departe eşti tu de toate acestea. Întreabă-te fără încetare: am privegheat eu măcar o noapte în rugăciune? Am ținut eu post (negru) o singură zi? Am scos afară vreun demon? M-am lăsat a fi bătut şi batjocorit fără împotrivire? Mi-am *răstignit* cu adevărat *trupul* (*Galateni* V, 24) fără să-mi urmez propria voie?

Acestea să le ai întotdeauna în fața ochilor tăi.

Căci ce înseamnă *a te prigoni pe tine însuți*? Acela care cu adevărat se prigoneşte e sine nu se întreabă: sunt eu oare fericit? Şi nici: fi-voi mulțumit? Toate aceste întrebări se duc de la tine, dacă tu cu adevărat *te vei prigoni pe tine însuți* căci atunci ți-ai lepădat voirea către fericire, fie ea lumească sau cerească.

Ea, această voire îndărătnică de a dobândi fericirea personală este cauza tulburării şi dezbinării din sufletul tău. Leapădă-te de ea şi stai împotrivă-i, iar celelalte ți se vor adăuga ție fără trudă.

VIII.

Prima dată când te birui pe tine, să-ți fie un semn: acum sunt pe drumul cel bun! Dar să nu te socoți priceput în ochii tăi, ci mulțumeşte lui Dumnezeu, căci numai el ți-a dat puterea. Nu te bucura de izbândă ci purcede fără preget mai departe. Altminteri răul învins se poate dezmorți să te atace pe la spate. Aminteşte-ți: israeliții au primit poruncă de la Dumnezeu *să alunge de la ei pe toți locuitorii țării* atunci când au cucerit noua țară (*Numeri* XXXIII, 52). Şi aceasta să ne fie nouă spre învățătură.

Mărimea biruinței de sine nu are importanță. Poate a fost că n-am mai fumat țigara de dimineață, sau poate ceva în aparență atât de neînsemnat ca a nu mai întoarce capul sau a nu mai încrucişa privirea. Nu ceea ce se vede în afară este hotărâtor. Cele mici pot fi mari iar cele mari pot fi mici. Dar fiți pregătiți întotdeauna pentru pasul următor din luptă: trebuie să veghem necontenit căci răgaz de odihnă nu ni se dă.

Iarăşi şi iarăşi: taci! Nimeni să nu observe ce ți se întâmplă. Lucrezi pentru Cel Nevăzut, deci lucrarea ta să rămână nevăzută. Sfinții ne spun că dacă laşi firimituri în jur, vin păsările diavolului şi le ciugulesc. Grijeşte de mulțumirea de sine: o singură bucățică poate nărui roada multor ani de muncă.

De aceea sfătuiesc Părinții: lucrează cu discernământ. Din două rele alege-l pe cel mai mic. De

eşti singur în încăpere, alege bucata cea mai proastă, dar de te vede cineva alege calea de mijloc care trezeşte cea mai puțină luare aminte. Ține-te ascuns şi cât mai nebăgat în seamă cu putință; aceasta să-ți fie o regulă în toate împrejurările. Nu vorbi despre tine însuți cum ai dormit, ce ai visat şi ce ți s-a întâmplat, nu-ți da cu părerea neîntrebat, nu vorbi despre nevoile şi afacerile tale. Toată această sporovăială hrăneşte preocuparea de sine.

Nu-ți schimba nici locul de muncă şi funcția, locuința şi celelalte. Aminteşte-ți: nu există nici un loc, nici o poziție socială şi nici o împrejurare din afară care să nu-ți fie de folos în lupta pe care ai ales-o. Aici nu se potrivesc doar meseriile ce slujesc nemijlocit patimilor.

Nu te sili nici să ajungi în slujbe şi demnități înalte: cu cât eşti mai mărunt, cu atât mai liber. Fii mulțumit cu viața pe care o duci. Nu fi nici iute în a-ți arăta cunoştințele şi talentele. Păzeşte-te de a spune: nu, nu aşa ci aşa. Nu te prici la vorbe şi nu te băga în certuri; lasă-l pe celălalt să aibă dreptate. Nu-ți impune niciodată voia ta mai presus de a celuilalt. Astfel se deprinde greul meşteşug al ascultării, şi prin aceasta al smereniei. Căci smerenia ne este de cea mai mare trebuință.

Rabdă mustrări fără să murmuri: fii mulțumitor când eşti ruşinat, neluat în seamă şi trecut cu vederea. Dar nu căuta cu tot dinadinsul situații umilitoare: ele ți se oferă din belşug cât e ziulica de lungă. Acela ce e

veşnic umil şi linguşitor sare în ochi şi careva ar zice: o, ce mai smerit! Dar adevăratul smerit nu se cunoaşte: *Lumea nu ne cunoaşte fiindcă nu L-a cunoscut nici pe El* (*1 Ioan* III, 1); pentru lume, acela e un ,,neica nimeni”.

Oare ce ar fi spus confraţii pescari rămaşi pe ţărm când Petru şi Andrei, Ioan şi Iacov *îndată au mers după El* (*Matei* IV, 20) ? Pentru ei cele două perechi de fraţi au dispărut, au pierit. Nu şovăi: nu te teme să dispari şi tu ca şi aceia şi să ieşi din rândurile *acestui neam curvar şi păcătos;* ce vrei să câştigi: sufletul sau lumea? (*Marcu* VIII, 34-38). *Vai vouă când toţi oamenii vă vor vorbi de bine!* (*Luca* VI, 26).

IX.

Sfântul Vasile cel Mare zice: Nu te poţi apropia de cunoştinţa adevărului cu inima tulburată. De aceea trebuie să încercăm să ne ferim de toate acelea ce ne aduc tulburare în inimă, ce aduc uitarea, neliniştea şi durerea sau ce trezesc îngrijorarea. Trebuie să ne îndepărtăm pe cât se poate de mult de toată linguşirea, zburdarea şi sfada pentru mărunţişuri şi deşertăciuni. Chiar şi atunci când slujim Domnului *să nu ne îngrijim şi să nu ne silim pentru multe,* ci în toată vremea să avem în vedere că *doar un lucru trebuieşte* (*Luca* X, 41).

Cel ce vrea să-şi curețe trupul trebuie mai întâi să-şi scoată hainele. Tot astfel e şi cu inima: ea trebuieşte dezbrăcată de veşmintele lumii acesteia ca să poată intra în ea Curățitorul. Razele soarelui cele aducătoare de sănătate nu pot atinge pielea dacă nu o dezgolim şi nu o umezim mai întâi. Aşişderea este şi cu puterea tămăduitoare şi dătătoare de viață a Sfântului Duh.

Deci: scoate-ți veşmintele. Leapădă, dar fără să se vadă prea mult în afară, toate cele plăcute şi desfătătoare, cele de huzur sau care îți distrează sau „clătesc" ochii, „gâdilă" urechile, cerul gurii, şi celelalte simțiri. *Cine nu este cu Mine, este împotriva Mea* (*Matei* XII, 30), şi cel ce nu zideşte, dărâmă. Scutură-te de nevoile cele zilnice şi de deprinderile lumeşti; fă-o în linişte, cumpănit, fără salturi neaşteptate, dar cu desăvârşire. Taie apoi pe cât este cu putință acele legături cu lumea din afară: invitații, concerte, bunuri personale şi *tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta vieții,* căci *nu sunt de la Tatăl ci sunt din lume* şi se războiesc împotriva sufletului. (1 *Ioan* II, 16 şi *Petru* II, 11).

Ce înseamnă lumea? Să nu te gândeşti la ceva văzut şi pipăit: lumea, ne învață Sfântul Macarie Egipteanul, este acea mantie de flăcări întunecate ce înconjoară inima şi o îndepărtează de la pomul vieții. Lumea este tot ceea ce ne ține şi încântă simțurile: este

acea parte din noi care *nu L-a cunoscut pe Dumnezeu* (*Ioan* XVII, 25).

Din lume sunt poftele şi pornirile noastre. Sfântul Isaac Sirul ni le înşiră: slăbiciune pentru avere, a strânge şi a avea feluri de lucruri; pofta de plăcerile simţurilor trupeşti; lăcomia, care este pricina pizmei; pofta de a porunci şi a hotărî; slava deşartă a strălucitoarei puteri; aplecarea către împodobire şi dorinţa de a plăcea oamenilor, dorirea laudelor omeneşti; grija şi teama pentru binele trupului. Toate acestea sunt din lume; ele se împletesc în chipul doririi şi ne ţin legaţi cu legături strânse.

De vrei să te dezlegi, cercetează-te după înşiruirea de mai sus ca să vezi împotriva cui să duci lupta ca să te apropii de Dumnezeu. *Căci prietenia lumii este duşmănie faţă de Dumnezeu* şi *cel ce va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaş cu Dumnezeu* (*Iacov* IV, 4). Zarea largă se vede când ai părăsit valea strâmtă cu îndeletnicirile şi plăcerile ei. *Nimeni nu poate să slujească la doi domni* (*Matei* VI, 24); e cu neputinţă a fi deodată şi în vale şi în pisc.

Pentru a înlesni urcuşul şi a te uşura de poveri poţi cât mai adesea să-ţi pui întrebări ca acestea: e pentru plăcerea *mea* sau a celuilalt că mă duc la cutare concert sau film? Îmi răstignesc trupul într-o pauză de cafea[3]? Mă duc să-mi vând averile făcând acea călătorie de plăcere sau cumpărând acea carte? *Îmi chinuiesc*

---

[3] (n. t.) Regulă şi tabiet în toate instituţiile suedeze

trupul meu şi îl supun robiei (*1 Corinteni* IX, 27) citind lungit? Întrebările pot fi schimbate şi adăugite după obiceiurile tale de trai şi legătura lor cu felul de viață propovăduit de Evanghelie. Şi iarăşi să-ți aminteşti că: *acel ce este credincios în foarte puțin şi în mult este credincios* (*Luca X*VI, 10). Şi nu te teme de usturime; ea te ajută să scapi din valea cea strâmtă în care rătăceai *făcând voile trupului şi ale simțurilor* (*Efeseni* II, 3).

Să-ți pui neîncetat şi fără milă aceste întrebări. Dar numai ție însuți; niciodată şi în nici un caz, nici măcar cu gândul celuilalt. Căci atunci când ai întrebat ceva de acest fel pe aproapele şi nu pe tine însuți te-ai pus în tronul judecătorului şi ți-ai rostit sentința. Ai pierdut astfel ceea ce câştigaseşi prin înfrânare; ai făcut un pas înainte şi zece înapoi; aşa că ai de ce plânge pentru neghiobia, nepurtarea de grijă şi graba ta.

X.

Acum când prin asemenea mijloace ți-ai descoperit nimicnicia, nemernicia şi starea decăzută, acum strigă precum vameşul către Domnul: *Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul!* (*Luca* XVIII). Şi să adaugi: iată, eu sunt cu mult mai rău decât vameşul, căci nu mă pot opri de a trage cu coada ochiului la fariseu şi inima mi se trufeşte şi zice: îți mulțumesc că nu sunt ca acela! Dar sfinții ne spun că de îndată ce-ți vezi întunecimea inimii şi slăbiciunea

mădularelor îți piere pofta de a-l mai îndrepta pe aproapele tău. Din bezna în care te afli vezi cum se oglindeşte cu putere în cele create strălucirea cerească: nu mai descoperi păcatele altora întrucât ale tale sunt covârşitoare. Căci numai atunci când te sileşti spre desăvârşire îți vezi propria nedesăvârşire. Şi de abia atunci te desăvârşeşti, când ți-ai văzut nedesăvârşirea, ce apare astfel din slăbiciune.

Acum ți se dă starea aceea pe care o făgăduia sfântul Isaac Sirul aceluia ce se prigoneşte pe sine însuşi: ,,Şi vrăjmaşul tău se îndepărtează de îndată ce te apropii."

Despre care vrăjmaş vorbeşte aici sfântul Părinte? Cu siguranță de acelaşi care a luat pe vremuri înfățişarea şarpelui şi care de atunci ne dă nemulțumire, nerăbdare, aprindere, mânie, pizmă, teamă, îngrijorare, nelinişte, ură, scârbă, trândăvie, decădere, necredință şi pe scurt, tot cea ce ne amărăşte zilele şi care îşi are rădăcinile în dragostea şi cruțarea de sine.

Căci cum ar mai putea cere supunere acela care în durerile dragostei simte că niciodată nu se supune Stăpânului? Şi ce-l face să se tulbure, să fie nerăbdător şi aprins dacă nu-i merge după voie? Prin nevoințe el s-a deprins să nici nu mai poftească ceva, şi de aceea îi merge precum doreşte, ne învață Avva Dorotei. Voia lui s-a contopit cu cea a lui Dumnezeu, şi *pe care le va cere, pe acelea le va avea* (*Marcu* XI, 24).

Poate fi oare pizmuit acela care nu se înalță pe sine însuşi ci îşi vede „lungul nasului”, prețuindu-i pe ceilalți cu mult mai mult decât pe sine însuşi? Este cu putință teama, grija şi nelinişteaa la acela ce ştie că tot ceea ce i se întâmplă i se cuvine precum tâlharului de pe cruce, *după faptele sale*? (*Luca* XXIII, 24). Trândăvia fuge de la dânsul întrucât o vădeşte în sine-şi; decăderea nu are loc, căci unde să mai cadă cel ce zace la pământ? Iar ura sa e îndreptată numai împotriva relelor din propria viață care Îl ascund pe Domnul privirii sale: el *îşi urăşte chiar şi sufletul său însuşi* (*Luca* XIV, 16). Dar nici necredința nu stă mai bine, căci acela a gustat şi a văzut *că bun este Domnul.* (*Psalmul* XXXIV, 9). Numai Domnul îl poartă mai departe. Iubirea lui sporeşte necontenit şi odată cu ea şi credința.

Acela a făcut pace cu sine însuşi, aşa cum spune Isaac Sirul, şi cerul şi pământul au făcut pace cu el. Acum se culeg roadele smereniei. Dar aceasta se face pe calea cea îngustă şi *puțini sunt cei care o află.* (*Matei* VII, 14).

XI.

Cel ce scutură legăturile dinafară le scutură şi pe cele dinlăuntru. Eliberându-te de grijile lumeşti se eliberează şi inima de chinurile lăuntrice. Din aceasta vedem că războiul cel greu pe care eşti silit a-l duce cu

tine însuți este numai un mijloc. Ca atare el nu este nici bun, nici rău; sfinții îl asemuiesc adesea cu o cură de sănătate. Chiar dacă este dureros de purtat, el rămâne întotdeauna doar un mijloc de tămăduire.

Aceasta s-o ai în minte: nimic bun n-ai făcut cu înfrânarea ta. Sau poate fi socotită o faptă bună când vreunul care a rămas din nebăgare de seamă închis în fundul unui puț de mină prin nebăgare de seamă se repede de îndată la hârleț şi cazma şi se căzneşte să iasă? Nu este numai dimpotrivă, cu totul firesc ca acela să se folosească de uneltele ce i s-au dat de către o putere de sus ca să se slobozească din aerul stătut şi din beznă? N-ar fi o nebunie să nu facă aceasta?

Din această parabolă poți trage învățătură. Unealta este mijlocul mântuirii, mesajul Evangheliei şi Sfintele Taine ale lui Hristos pe care fiece creştin le-a primit odată cu Sfântul Botez. De zac nefolosite nu-ți vor da nici o tămăduire. Dar folosite cum se cuvine îți vor deschide drumul către libertate şi lumină.

Că prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu (*Fapte* XIV, 22). Va trebui, întocmai ca şi cel prins dedesubt, să ne lipsim de multe ceasuri de odihnă, somn şi tihnă, de distracții, în timp ce ceilalți dorm sau se ocupă de fleacuri. Nu lăsăm din mâini hârlețul şi cazmaua: adică rugăciunea, postul, privegherea, grija de *a păzi toate câte v-am poruncit vouă* (*Matei* XXVIII, 20). Chiar dacă inimii îi va fi greu să se împace cu această rânduială a lucrurilor, trebuie s-

o silim să se supună cu toată puterea voinței, de vrem să ieşim la lumină.

Oare cât va fi câştigul celui de dedesubt? Sau este oare de aşteptat vreo răsplată?

Răsplata este însăşi truda. În dragostea de libertate pe care o simte, în nădejdea şi credința care îi pun uneltele în mână. Prin muncă cresc dragostea, nădejdea şi credința: cu cât este mai harnic, cu atâta se cruță mai puțin şi mai mare răsplată va lua. El rămâne un ocnaş printre ocnaşi, în ochii săi nu se deosebeşte cu nimic de tovarăşii săi: este un păcătos printre păcătoşi în măruntaiele pământului. Dar în vreme ce ceilalți zăcând în deznădăjduire dorm sau joacă jocuri de cărți ca să-şi omoare vremea, el se îndeamnă la lucrul său: a găsit o comoară, *dar o ține ascunsă* (*Matei* XIII, 44); el poartă împărăția cerurilor în sine: dragostea, nădejdea şi credința că vreodată va ajunge la aerul curat de afară. Deocamdată, el vede adevărata libertate *ca prin oglindă, în ghicitură* (*1 Corinteni* XIII, 12), dar prin nădejde este deja slobod: *prin nădejde ne-am mântuit* (*Romani* VIII, 24). *Dar nădejdea care se vede nu mai e nădejde* adaugă Apostolul, ca să înțelegem pe deplin ceea ce se petrece. Când ocnaşul ajunge vreodată cu adevărat la slobozenie şi o vede față către față, atunci nu mai este un ocnaş printre ocnaşii pământului. Atunci se află deja în lumea libertății: libertatea în care a fost creat Adam şi care ni s-a dat prin Hristos.

Precum cel închis, şi noi suntem liberi în nădejde, dar deplina mântuire se află în cealaltă lume nepământeană: de-abia atunci putem spune pentru totdeauna: sunt mântuit. Căci porunca ce zice *fiţi dar voi desăvârşiţi precum şi Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârşit este* (*Matei* V, 48) este cu neputinţă de a fi îndeplinită de către oameni aici pe pământ. Şi atunci pentru ce ni s-a mai dat?

Sfinţii răspund: Pentru a ne începe lucrarea încă de pe-acum, dar cu veşnicia înaintea ochilor.

Ţelul libertăţii omeneşti nu sălăşluieşte în sine însuşi sau în aproapele, ci în Dumnezeu, spune episcopul Teofan.

Căci astfel răsună strigătul libertăţii: *pocăiţi-vă*. Şi chemarea este: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi si împovăraţi* (*Matei* XI, 28). Să fim *osteniţi* de ce? De zbaterea pentru bunurile trecătoare? *Şi împovăraţi* de ce? De griji şi preocupări lumeşti? Nicidecum, răspund sfinţii. Căci Domnul spune mai departe: *Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine*, Care niciodată nu M-am gândit la bunurile cele trecătoare şi niciodată n-am fost împovărat de grijile lumeşti cât timp am petrecut pe pământ.

Şi oare ce primesc cei ce *se ostenesc* pentru mântuirea lor şi *sunt împovăraţi* de împotrivirea lumii, atât înlăuntrul cât şi în afara lor, precum şi aceia ce iau asupra lor jugul lui Hristos şi trăiesc aşa cum a trăit El, şi de aceea *se învaţă* nu de la îngeri sau de la oameni

sau din cărți, ci *de la Mine*, de la El însuşi, din propria Sa viață, lumină şi lucrare în noi, *că sunt blând şi smerit cu inima* şi nu Mă înalț cu gânduri despre mărirea Mea sau despre ce spun sau fac Eu – ce fel de plată vor primi toți aceştia? Ei vor găsi odihna sufletelor lor: vor fi eliberați de ispite, necazuri, umilințe, bătăi, temeri, îngrijorări şi toate cele ce tulbură inima omului.

Această învățătură a Sfântului Ioan Scărarul a mers mai departe din creştin în creştin. Căci trăirile toarnă iarăşi şi iarăşi în inimile înnoite adevărul că *jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară* pentru acela care Mă iubeşte.

Dar numai cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui (*Matei* XIX, 22), nu şi aceia ce cad şi se lenevesc. Acelora nu li s-a făgăduit nimica.

De aceea nu trebuie să ne lăsăm pradă oboselii. Trebuie să fim tari, neclintiți, sporind totdeauna în lucrul Domnului, ştiind că osteneala noastră nu este zadarnică în Domnul (*1 Corinteni* XV, 28). O dată ce am început, nu trebuie să încetăm a face lucruri vrednice de pocăință (*Fapte Apostoli* XXVI, 20). Odihna este totuna cu darea înapoi.

XII.

Ascultarea este o altă unealtă de foarte mare folos în războiul împotriva voirii de sine. Cu ascultarea îți tai mădularele trupului ca să slujeşti cu atât mai bine cu cele ale duhului, spune Sfântul Ioan Scărarul. Şi încă, ascultarea este mormântul propriei voiri, din care se înalță smerenia.

Adu-ți aminte că de bună voie te-ai înhămat la jug, şi fie ca cruciulița ce o porți la gât să-ți amintească într-una: prin slujire mergi către adevărata slobozenie. Dar are oare slujitorul voință proprie? Nu, ci el trebuie să se supună.

Poate că te întrebi: dar de cine să ascult? Sfinții răspund: să dai ascultare învățătorilor tăi (*Evrei* XIII, 17). Şi care sunt învățătorii mei? Întrebi mai departe. Unde-i voi găsi pe aceştia, acum când este foarte anevoie a găsi un învățător îmbunătățit? Şi iarăşi îți răspund Sfinții Părinți: Biserica a îngrijit şi de aceasta. Drept care ne-a dat de pe vremea Apostolilor un învățător care e mai presus de toți ceilalți, şi care ne poate găsi pretutindeni, oriunde ne-am afla şi în ce ne-am găsi: în oraş sau la sat, însurați sau neînsurați, bogați sau săraci. Vrei să-i afli numele? Este sfântul post.

Dumnezeu n-are trebuință de postul nostru. Lui nu-I trebuieşte nici măcar rugăciunea noastră. Celuia desăvârşit nu-I pot lipsi de niciunele pe care noi

creaturile Sale am putea să I le dăm, de aceea nici Dânsul nu cere ceva de la noi, ci ne îngăduie a-I aduce jertfe pentru mântuirea noastră, spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Cea mai mare jertfă pe care I-o putem aduce Domnului suntem noi înşine. Aceasta n-o putem face fără să lepădăm voirea noastră. Ascultarea ne învaţă cum să facem acest lucru. La ascultare ajungem prin sârguinţă, şi cea mai bună sârguinţă pe care ne-a predat-o Biserica sunt posturile prescrise de Ea.

Pe lângă post mai avem şi alţi învăţători cărora să le dăm ascultare. Ei ne întâmpină la fiecare pas în viaţa de toate zilele, numai de le-am lua voile în seamă. Nevasta îţi cere să porţi impermeabilul pe tine: fă-i pe voie, pentru a-ţi sârgui ascultarea. Colega de servici te roagă s-o conduci o bucată de drum: condu-o făcând ascultare. Fără cuvinte cere pruncul îngrijire şi tovărăşie: fă-i pe plac după putinţă, ca să faci ascultare. Poţi găsi, întocmai fratelui de mănăstire, prilejul de ascultare în propria-ţi casă. Şi de asemeni la slujbă, sau împreună cu aproapele. Ascultarea rupe multe zăgazuri. Vei căpăta slobozenie şi prin aceea că inima se învaţă cu supunerea. Arăţi ascultare şi hotarele de sârmă ghimpată se pleacă: îţi zdrobeşti semeţia, patima pricirii la vorbe, pornirea de a fi înţelept în ochii tăi şi îndărătnicia, toate care te închid într-o carapace împietrită, de unde nu poţi întâlni pe Domnul iubirii şi al libertăţii.

Aşa că deprinde-te să te bucuri de îndată ce ți se oferă prilejul ascultării. Este cu totul zadarnic să cauți dinadins de acestea, căci atunci vei cădea în servilism prefăcut, care duce fără greş la mulțumirea de sine. Bizuie-te cu putere că ți se vor ivi prilejurile de ascultare cele de folos şi întocmai potrivite după felul tău. Dar de observi că ai lăsat să-ți scape printre degete un prilej, mustră-te pe tine însuți: ai fost ca acel corăbier care a lăsat să-i scape nefolosită o adiere de vânt. Adierii înseşi îi este totuna dacă a fost sau nu folosită. Dar pentru corăbier era un mijloc de a ajunge la țintă mai repede. Aşa ar trebui să priveşti legătura ta cu ascultarea şi cu toate mijloacele ce ne sunt trimise de Sfânta Treime.

XIII.

Lucrarea văzută ne duce acum la războiul ce se duce în adânc, asemănător curățirii cepei foaie cu foaie, până când dăm de miezul ce se îndreaptă spre lumină. Acolo, în cămara cea mai dinăuntru, acolo vei afla cămara cerească, căci ele sunt totuna, după Sfântul Isaac Sirul.

Acum când te întăreşti ca să cobori în adâncul lăuntric vei fi întâmpinat de adevărata ta față şi de acele fețe întunecate ale harapilor gândirii, cum îi numeşte Sfântul Isichie din Ierusalim, sau acea lucrare pe care Sfântul Macarie Egipteanul o asemuieşte cu un şarpe

încolăcit ce s-a furişat înăuntru şi ți-a vătămat cel mai prețios mădular sufletesc. De ai ucis acest şarpe, te poți bucura de curăția ta înaintea lui Dumnezeu, spune el. Dar de n-ai făcut-o, cazi cu umilință ca un scârbit şi păcătos şi roagă-te la Dumnezeu pentru toate cele ascunse din lăuntrul tău.

Dar cum vom pune început bun noi cei ce n-am coborât niciodată în adâncul inimii? Ne aflăm în afară, dar să ciocănim cu post şi rugăciune, aşa cum ne îndeamnă Domnul când zice: *bateți şi vi se va deschide* (*Matei* VII, 7). Căci a bate înseamnă a făptui. Dacă stăm neclintiți în cuvintele Domnului, în sărăcie, în smerenie, în toate cele ce poruncesc evangheliile şi zi şi noapte ciocănim la porțile duhovniceşti ale Domnului, atunci vom putea afla ceea ce căutăm. Numai acela care vrea să scape de întuneric şi robie poate intra în libertate prin această uşă. Acolo îl aşteaptă firea slobozeniei duhovniceşti şi putința de a-L vedea pe cerescul Împărat Hristos, ne spune Sfântul Macarie.

XIV.

Aceluia ce se aruncă în lupta lăuntrică îi trebuiesc în fiecare clipă patru lucruri: smerenie, cea mai mare trezvie, voință de împotrivire şi rugăciune. El trebuie să biruie cu ajutorul lui Dumnezeu pe ,,harapii gândului”, să-i întâmpine la uşa inimii şi *să-i lovească* acolo ca pe *pruncii tăi de piatră* (*Psalmul* 136, 9).

Smerenia este de neapărată trebuință, căci trufaşul nu este nicicând primit.

Trezvia este trebuință pentru a recunoaşte grabnic vrăjmaşii şi a-ți păstra inima despovărată.

Voința de împotrivire trebuie să lucreze în acea clipă când potrivnicul a fost descoperit. Dar *fără Mine nu puteți face nimic* (*Ioan* XV, 5), de aceea toată lupta se ține pe temelia *rugăciunii*.

O mică imagine poate să-ți fie călăuzitoare: cu trezvia ta descoperi pe vrăjmaşul ce se apropie de uşa inimii, de pildă ispita de a gândi rău despre semenul tău. De îndată se trezeşte voința de împotrivire şi respingi ispita, dar deja în clipa următoare eşti atacat pe la spate sub forma aprecierii de sine: măi, da' straşnic am mai fost! Biruința ta părută se preschimbă într-o amarnică înfrângere, deoarece a lipsit smerenia. Dacă îți predai lupta Domnului tău, piere şi prilejul aprecierii de sine şi eliberat. Vei vedea în curând că nu se află armă mai tare ca numele Domnului.

Pilda ți-a arătat cum trebuie purtat războiul fără răgaz. În vâltoarea luptei se strecoară înăuntru pornirile răutăților ce trebuiesc stăvilite deîndată. Acestea sunt *săgețile cele arzătoare ale vicleanului*, despre care vorbeşte Apostolul (*Efeseni* VI, 16), şi care vin în zbor fără-ncetare. Tot astfel trebuie să strigăm şi noi neîncetat către Domnul. *Lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva*

stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţi, care sunt în văzduhuri (*Efeseni* VI, 12).

Pornirea spre păcat este începutul, arată sfinţii. Urmează apoi potrivirea sau *întovărăşirea*, în care ne urmăm mai departe reaua pornire. Al treilea pas este *încuviinţarea*, iar al patrulea este *păcatul* săvârşit. Cele patru stadii se pot desfăşura într-o clipită, dar pot fi şi treptate, astfel ca să ai timp a le distinge. Pornirea sună la uşă ca un vânzător ambulant. Dacă l-ai băgat în casă începe să-i împuie capul cu marfa de vânzare, şi greu mai scapi de dânsul, chiar de-i vădeşti marfa proastă. După care urmează încuviinţarea şi la sfârşit cumpărătura, cel mai adesea nedorită: te-ai lăsat amăgit de trimisul celui rău.

Despre relele porniri spune David: *în dimineţi voi judeca pe toţi păcătoşii pământului* (*Psalmul* 100, 10), căci *cel ce grăieşte nedreptăţi nu va locui în casa mea* (v. 9). Iar Moise spune despre încuviinţare: *Să nu faceţi legământ cu ei* (*Ieşirea* XXIII, 32). Părinţii ne spun că primul vers din psalmul întâi: *Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioşilor…* se potriveşte aceleiaşi. Este de mare trebuinţă *a grăi cu vrăjmaşii săi în poartă* (*Psalmul* 126, 5).

Dar cum e mare îmbulzeală la uşă, şi cum ştim că *însuşi satana se preface în înger de lumină* (*2 Corinteni* XI, 14), Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc să ne ţinem inima curată de toate pornirile, tulburările şi fanteziile de

orice fel. Nu stă în putința omului să deosebească pornirile rele de cele bune: doar Domnul poate face aceasta. Aşa că ne lăsăm cu încredere în mâinile Domnului ştiind că, *de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzeşte* (*Psalmul* 126, 1).

De tine atârnă să te păzeşti *să nu intre în inima ta gândul nelegiuit* (*Deuteronom* XV, 14) şi să grijeşti ca inima ta să nu se prefacă într-un târg unde vrute şi nevrute se amestecă într-un talmeş-balmeş, până când nu le mai poţi da de capăt. Aici este locul unde se bucură hoţii şi tâlharii, dar unde nicidecum nu apare îngerul păcii cel trebuincios. Pacea, şi chiar pacea Domnului, se îndepărtează de un asemenea loc.

De aceea ne-a spus El prin Apostolul Său: *curățiți-vă inimile* (*Iacov* IV, 8) şi Însuşi ne-a îndemnat: *luați aminte, priveghiați* (*Marcu* XIII, 33). Căci de va veni El şi ne va găsi inima necurățită şi pe noi dormind, va zice: *nu vă cunosc pe voi* (*Matei* XXV, 12). Dar acea clipă e totdeauna aici, dacă nu acum în clipa următoare, şi dacă nu în clipa următoare acum. Căci, precum împărăția cerurilor, aşa se găseşte şi ceasul judecății în orice clipă în inima noastră.

Drept care: dacă păzitorul nu veghează, nu veghează nici Domnul, dar de nu veghează Domnul în zadar veghează păzitorul. De aceea să fim cu trezvie la uşa inimii noastre şi neîncetat să cerem ajutorul Domnului.

Căutătura să nu ți se îndrepte spre vrăjmaş. Nu te lua nicicând la ceartă cu el, căci nu-i cu putință a-l birui; vicleşugurile sale vechi de mii de ani te vor răpune pe dată. Nu, ci stând în mijlocul ogorului inimii tale priveşte neîncetat în sus, acolo unde eşti apărat din toate părțile deodată: Însuşi Domnul trimite pe îngerii Săi să te păzească la stânga, la dreapta şi dinapoi totodată.

Aceasta trebuie s-o tălmăceşti astfel: de vei cădea în vreo ispită să nu cercetezi şi să descoşi încolo şi-ncoace cum de s-a petrecut, căci în acest fel îți întuneci inima şi pierzi multă vreme, iar aceasta este deja spre câştigul vrăjmaşului. În loc de a face aşa aleargă neîntârziat la Domnul şi zi: *Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine păcătosul*. Şi cu cât îți tragi mai degrabă gândul de la ispită, cu atât mai repede vine ajutorul. Nu te încrede niciodată în tine însuți. Nu lua niciodată hotărâri înțelepte gândindu-te: de bună seamă că mă voi descurca. Nu te încrede în propria putere şi în tăria de a rezista vreunei ispite, fie ea mare sau mică. Dimpotrivă, să gândeşti: negreşit voi cădea de cum mi se va ivi prilejul. Încrederea în sine e un tovarăş primejdios: cu cât te ții mai de nevolnic, cu atât te afli mai la adăpost. Socoteşte-te slab, cu totul neputincios de a rezista celei mai mici şoapte a vrăjmaşului. Şi atunci vei vedea cu uimire că el n-are nici o putere asupra ta. Căci L-ai făcut pe *Cel Preaînalt scăpare ție*, şi vei întări că *nu vor veni către tine rele* (*Psalmul* 90,

10). Singura primejdie de care este păscut creştinul este păcatul.

De te vei amărî după ce ai căzut în ispită, şi-ți mai faci şi făgăduințe hotărând că ,,de-acum înainte n-o să se mai întâmple niciodată”, este semn limpede că te afli pe un drum greşit: ți s-a rănit încrederea în tine.Acela ce nu se bizuie pe sine însuşi e uimit cum de n-a căzut mai rău şi dă slavă lui Dumnezeu că i-a trimis ajutorul la vreme, fără de care ar fi zăcut mai departe acolo în adânc. Deîndată se ridică de jos şi îşi începe rugăciunea cu un întreit *Slavă Ție Doamne.*

Copilul răsfățat care a căzut zace mai departe şi se vaită căutând consolare şi mângâieri. Nu te mai cocoloşi atâta, oricât te-ar durea. Scoală sus deîndată şi continuă lupta. Acela ce se luptă se răneşte. Numai îngerii nu cad niciodată.

Dar roagă-te lui Dumnezeu ca să te ierte şi să să nu mai lase să fii fără de trezvie.

Nu face nici precum Adam, dând vina pe femeie sau pe diavol sau oarece împrejurare. Cauza căderii tale se afla în tine însuți: în clipa în care Stăpânul casei era plecat din inima ta, ai lăsat furii şi tâlharii să intre şi să petreacă acolo în voie. Roagă-te la Dumnezeu să nu se mai întâmple.

Cum petreceți aicea? A fost întrebat odată un frate dintr-o mănăstire. Şi el a răspuns: Cădem şi ne sculăm, cădem şi ne sculăm, cădem şi iarăşi ne ridicăm.

Căci nu trec multe clipe din viața ta fără ca să fi căzut măcar odată. Aşa că roagă-te lui Dumnezeu să ne miluiască pe noi toți.

Cere mila, îndurările şi harul, întocmai precum le cere pe acestea osânditul la moarte, şi adu-ți aminte că doar prin *har suntem mântuiți* (*Efeseni* II, 5). Nu poți avea nici o îndreptățire pentru slobozenie şi har; pune-te în starea unui rob ce se aruncă la picioarele stăpânului său cerându-i îndurare. În acest fel trebuie să-ți fie rugăciunea, dacă vrei să-l urmezi pe Sfântul Isaac Sirul şi ,,să te despovărezi de păcat" pentru a afla acolo înăuntru ,,acele suişuri ce te ajută să urci mai departe".

XV.

Din acestea se vede că rugăciunea este arma cea mai de căpătâi şi de trebuință. Învață să te rogi, şi vei birui toate puterile răului ce-ți dau năvală.

Rugăciunea e o aripă, credința e cealaltă, iar amândouă ne poartă la cer. Dar nimeni nu poate zbura doar cu o aripă: rugăciunea fără credință e la fel de zadarnică precum credința fără rugăciune. Dar credința ți-e tare puțină, aşa că poți să strigi cu folos: Doamne, dă-mi credință! O astfel de cerere rămâne arareori fără răspuns. Grăuntele de muştar se face copac mare, a spus Domnul.

Acela ce vrea aer curat şi soare deschide fereastra. Ar fi o nebunie să stai în spatele draperiilor trase şi să spui: nu e lumină, nu e aer de respirat! Lasă să vieţuiască în tine această imagine cu privire la efectul rugăciunii. Puterea sau harul lui Dumnezeu este pretutindenea şi în tot locul la îndemâna tuturora, dar nu poţi lua din ele fără să doreşti şi să lucrezi pentru aceasta.

Rugăciunea este lucrare: a te ruga înseamnă a fi lucrător cu adevărat. Pentru fiecare lucrare se cere străduinţă: o limbă străină se învaţă vorbindu-o, rugăciunea se învaţă rugându-te. Nici să nu te gândeşti că ai putea afla ceea ce cauţi fără de rugăciune. Rugăciunea este temelia şi începutul doririi de Dumnezeu. Prima scânteie este aprinsă de rugăciune: rugăciunea îţi trimite primele umbre ale celor căutate şi îţi ţine trează dorirea de a merge mai departe.

Rugăciunea este temelia lumii, a spus Sfântul Ioan Scărarul, iar un alt sfânt a asemuit întreaga lume cu un vas în care fiinţează Biserica lui Hristos, dar Biserica se ţine împreună prin rugăciune. Rugăciunea este petrecerea şi unirea omului cu Dumnezeu. Este podul pe care merge de la sinele cel trupesc cu toate ispitirile lui către sinele cel duhovnicesc cu libertatea sa. Ea este zidul de apărare împotriva supărărilor, este securea necredinţei, îndepărtează nesimţirea şi îmblânzeşte mânia. Rugăciunea este hrana sufletului şi luminarea simţurilor, ea ne dă de pe acuma bucuria ce

va să vină; aceluia ce se roagă în adevăr rugăciunea îi este judecată, judeţ, şi tronul Judecătorului în faţa înfricoşatei judecăţi, este în inimă chiar acum, în clipa aceasta.

Rugăciunea şi trezvia sunt una şi aceeaşi, căci cu rugăciunea păzeşti uşa inimii. Ochiul cel treaz zăreşte deîndată cea mai mică mişcare din faţa sa, tot astfel şi inima adâncită în rugăciune.

Altă imagine de folos poate fi păianjenul: acela stă în mijlocul pânzei sale şi deîndată ce simte cea mai mică musculiţă o şi omoară. Tot astfel veghează şi rugăciunea în mijlocul inimii: de îndată ce o zguduire anunţă apropierea unui vrăjmaş, rugăciunea îl şi ucide pe dată.

A părăsi rugăciunea este totuna cu a-ţi părăsi postul de veghe. Poarta stă deschisă pentru hoardele năvălitoare şi comorile adunate sunt jefuite. Prădătorului nu-i trebuieşte prea multă vreme pentru a înfăptui jaful: mânia, de pildă, poate nărui totul într-o clipă.

XVI.

Înţelegem iarăşi de la Sfinţii Părinţi că prin rugăciune nu se înţeleg numai rugăciunile vremelnice, cele de dimineaţă şi seară şi rugăciunile meselor, ci pentru ei rugăciunea este totuna cu rugăciunea neîntreruptă, cu viaţa în rugăciune. Porunca *Rugaţi-vă neîncetat* (*1Tesaloniceni* V, 17) trebuie luată întocmai.

Astfel înțeleasă rugăciunea este ştiința ştiințelor şi arta artelor. Artistul lucrează în lut şi cu vopsele, în cuvinte sau sunete; el dă formă şi frumusețe după priceperea sa. Materialul celui ce se roagă este însuşi omul viu; el îl creează prin rugăciune, îi dă formă şi frumusețe: întâi lui însuşi şi apoi la mulți alții.

Omul de ştiință studiază lucrurile create şi fenomenele; cel ce se roagă îşi îndreaptă rugăciunea către Creatorul celor create. Nu căldura îi atrage dragostea, ci izvorul căldurii; nu funcțiunile vieții, ci începutul ei; nu propriul sine, ci începutul conştiinței de sine: Creatorul sinelui. Artistul şi savantul trebuie să depună multă trudă până a ajunge la măiestrie: ei nu ajung niciodată la nivelul propus. Dacă ei ar aştepta revelația dumnezeiască de fiecare dată când se apucă de lucru, nu ar mai învăța niciodată bazele meşteşugului lor. Violonistul trebuie să exerseze din greu şi timp îndelungat pentru a pătrunde tainele gingaşului instrument: cu cât mai gingaşă trebuie să fie inima omenească? *Apropiați-vă de Dumnezeu şi Se va apropia şi El de voi* (*Iacov* IV, 8). De noi depinde a începe. Când facem un pas către Domnul, El face zece înspre noi: este Acelaşi Care l-a văzut pe fiul risipitor *încă departe fiind el şi i s-a făcut milă şi alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat* (*Luca* XV, 20).

Dar odată şi odată trebuie făcut acest prim pas şovăitor dacă vrem cu tot dinadinsul să ne *apropiem de Dumnezeu*. Nu te ruşina de începutul tău

neîndemânatic; nu asculta şoaptele viclene ale vrăjmaşului ce te intimidează şi îţi strecoară îndoiala, vrând ca tu să-ţi închipui că toate nu sunt decât fantezii fără rost, iar comportarea ta prostească. Află că nimic nu-i mai de temut pentru vrăjmaş ca tocmai rugăciunea.

Copilului îi vine pofta de a citi prin citire; cu cât începi a înţelege o limbă, cu atât mai mult o vorbeşti şi-ţi devine mai dragă. Pofta vine mâncând. Îndemânarea se capătă prin strădanii. Strădaniile devin tot mai plăcute cu cât creşte îndemânarea. Să nu crezi că este altminteri cu rugăciunea. Nu aştepta vreo descoperire dumnezeiască de sus înainte ca să te aşterni pe treabă. Omul este creat spre rugăciune, tot aşa precum este creat să gândească şi să grăiască. Dar întâi şi întâi spre rugăciune: căci Domnul Dumnezeu l-a pus pe om *în grădina cea din Eden ca s-o lucreze şi s-o păzească* (*Facerea* II, 15). Şi unde afli tu grădina Edenului dacă nu în inima ta?

Ar trebui să plângi precum Adam asupra Edenului pierdut prin neînfrânarea ta; te-ai îmbrăcat în frunză de smochin şi în îmbrăcăminte de piele (*Facerea* III, 21), adică în ţărâna cea trecătoare cu suferinţele ei. Între tine şi calea cea strâmtă ce duce la pomul vieţii s-au băgat flăcările mohorâte ale poftelor lumeşti, şi numai *celui ce va birui* aceste pofte *îi voi da să mănânce din pomul vieţii, care este în raiul lui Dumnezeu* (*Apocalipsa* II, 7).

Dar nespus de greu este a câştiga o astfel de biruinţă! Adam a călcat doar o poruncă a Domnului; tu

le calci pe toate zilnic şi în fiecare ceas, spune Sfântul Andrei Criteanul. Această ipostază de împietrit şi nărăvit călcător de porunci să-ți pornească rugăciunea cea către ceruri. Adesea călcătorul de poruncă cel nărăvit nici nu-şi mai simte păcatul: el s-a împietrit. Aşa şi cu noi. Nu te înspăimânta de împietrirea propriei inimi: rugăciunea o va înmuia cu vremea.

XVII.

Acela ce se hotărăşte a face gimnastica de dimineață în fiecare zi, nu o face cel mai adesea pentru că ar avea un trup voinic, ci tocmai pentru a căpăta ceea ce nu are. Numai după ce ai căpătat ceva începi să te îngrijeşti de păstrare; până atunci te lupți a câştiga acel lucru.

De aceea: începe-ți nevoința fără a aştepta ceva de la sine-ți. Dacă ai fericirea de a dormi singur în cameră, poți să urmezi întocmai şi netulburat sfaturile cărții de rugăciune:

,,După ce te-ai trezit dimineața, şi înainte să începi vreo activitate, adună-ți gândurile, închipuieşte-ți că stai înaintea atoatevăzătorului Dumnezeu şi zi, în timp ce te însemnezi cu semnul crucii: *În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin.* Aşteaptă după aceea câteva clipe până când cugetul ți s-a liniştit şi gândurile au părăsit cele lumeşti. Rosteşte atunci,

fără grabă şi cu inimă trează, următoarea rugăciune: *Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine păcătosul!*"

După care urmează celelalte rugăciuni, întâi rugăciunea către Sfântul Duh, apoi către Sfânta Treime, după aceea Tatăl nostru, şi mai departe rugăciunile de dimineață. Citeşte mai degrabă câteva dintre ele în linişte, decât pe toate în grabă. Acestea sunt din experiența îndelungată a Bisericii; prin ele intri în comuniune cu o mulțime de credincioşi care se roagă; nu mai eşti singur, ci eşti o părticică din Biserică – adică din trupul Ei. Prin rugăciuni capeți ascultarea care este atât de trebuitoare trupului cât şi inimii şi gândurilor, pentru zidirea credinței tale. Rugăciunea cea adevărată şi deplină este aceea în care cuvintele rugăciunii sunt pătrunse de gând şi simțire; de aceea trebuieşte trezvia. Nu lăsa gândurile să o ia razna: prinde-le şi iară, reîncepe totdeauna din locul în care ai părăsit rugăciunea. În acelaşi fel poți citi din Psalmi, mai ales dacă îți lipseşte cartea de rugăciune. Astfel te deprinzi cu răbdarea şi privegherea.

Acela ce stă în fața ferestrei deschise aude zgomotele de afară, altminteri nu e cu putință. Dar el poate da sau nu atenție vocilor, după cum doreşte. Tot astfel şi cel care se roagă este supus fără încetare unui torent nestăvilit de gânduri, sentimente şi impresii. A le zăgăzui curgerea lor zbuciumată este la fel de zadarnic ca aceea de a încerca să zăgăzuieşti aerul dintr-o încăpere deschisă. Dar le poți lua în seamă sau nu.

Aceasta, spun sfinții, nu se învață decât prin nevoință. Atunci când te rogi păstrează tăcerea. Nu te rogi pentru îndeplinirea dorințelor lumeşti, ci te rogi: facă-se voia Ta. Este neîngăduit a vrea să-L faci pe Dumnezeu un fel de cărăuş. Tu însuți să taci; acum vorbeşte rugăciunea. Sfântul Vasile cel Mare ne spune că sunt patru feluri de rugăciuni: De slăvire, de mulțumire, de mărturisire a păcatelor şi de cerere de mântuire. Nu cere şi nu te îngriji de oarece trebuințe, ci caută *mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă* (*Matei* VI, 33).

Acela care nu-şi îndreptează voia şi deci rugăciunea după voia lui Dumnezeu va întâmpina piedici în lucrările sale şi va cădea într-una în capcanele vrăjmaşului. Drept care este nemulțumit sau mânios, întristat, zăbavnic, nerăbdător sau îngrijorat, şi în starea aceasta nu se poate sta la rugăciune.

O rugăciune necurată este şi aceea care se face câtă vreme ai ceva de reproşat vreunui om. Cel ce se roagă poate reproşa doar unuia singur, şi acela este el însuşi. Fără mustrarea de sine rugăciunea ta este la fel de zadarnică pe cât era de zadarnică atunci când mustrai pe altul în inima ta. Poate că te întrebi: cum se poate învăța aceasta? Răspunsul este simplu: se învață prin rugăciune.

Nu te înspăimânta de uscăciunea din tine. Ploaia dătătoare de viață vine de sus iar nu de jos din pământul tău pietros care rodeşte doar *spini şi pălămidă* (*Facere*

III, 18). Nu aştepta nici oarece ,,stări”, extaz sau viziuni sau alte senzații plăcute: rugăciunea nu este o savurare. Cunoaşte-ți nenorocirea, întristează-te şi plângi (*Iacov* IV, 9), aminteşte-ți că eşti pieritor şi strigă la Domnul după milostivire; restul este în seama Lui.

XVIII.

Rugăciunea nu încetează odată cu terminarea rugăciunilor de dimineață. De acuma trebuie să ne menținem rugăciunea toată ziua şi în toate împrejurările. Episcopul Teofan le dă începătorilor sfatul de a alege un vers din Psalmi ca o rugăciune scurtă, de exemplu: *Doamne grăbeşte spre ajutorul meu*, sau *Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule*, sau *Lăudat este Domnul*, sau altceva; în Psaltire se găsesc o mulțime de astfel de strigăte de rugăciune mai lungi sau mai scurte. Apoi se va păstra în minte această rugăciune în cursul zilei şi se va repeta de cât mai multe ori cu putință, în gând sau şoptind, sau cu glas tare când eşti singur şi nu te aude nimeni. În tramvai şi în lift, la lucru şi în timpul meselor, cu stăruință, de îndată ce se iveşte ocazia aduci rugăciunea din nou şi îți îndrepți atenția către conținutul rugăciunii. Şi în această dispoziție termini ziua citind rugăciunile de seară din cartea de rugăciuni înainte de a merge la culcare.

Acest exercițiu este potrivit şi pentru aceia care nu se bucură de singurătatea trebuitoare pentru

rugăciunile zilnice de seară şi de dimineață, căci rugăciunile scurte pot fi făcute oriunde şi oricând. Singurătatea lăuntrică o înlocuieşte pe cea din afară.

Deasa repetare este importantă. Prin bătăile de aripi repetate des se înalță pasărea deasupra norilor; înotătorul trebuie să dea des din brațe şi din picioare de nenumărate ori până ajunge la mal. Dar de se opreşte pasărea din zbor, trebuie să se mulțumească a sta printre cețurile de pe pământ. Iar dedesubtul înotătorului pândeşte adâncul cel mai întunecat.

Roagă-te neobosit în acest fel ceas de ceas, zi de zi. Dar roagă-te cu smerenie, fără patimă şi fără meditații, nici nu-ți pune întrebări: *nu te îngriji de ziua de mâine* (*Matei* VI, 34). Vei primi răspuns la vremea potrivită. Avraam a plecat fără să iscodească: oare cum arată țara pe care vrei să mi-o arăți mie? Ce mă aşteaptă acolo? El s-a sculat pur şi simplu *şi a plecat, cum îi zisese Domnul* (*Facere* XII, 4). Fă şi tu asemeni. Şlefuieşte piatră după piatră pentru construcția ta, cu răbdare, în tăcere, zi de zi şi nu întreba nici pe cei din jur; aminteşte-ți că Noe era singurul din toată lumea care *mergea pe calea Domnului* (*Facere* VI, 4), adică în rugăciune. Închipuieşte-ți strâmtorarea, bezna, duhoarea în care a trebuit să trăiască până când a putut să iasă la aer curat şi să ridice un altar Domnului. Aerul şi altarul le vei găsi în tine, arată Sfântul Ioan Gură de Aur. Dar numai după ce ai trecut de bună voie prin uşa strâmtă precum Noe. În felul acesta faci în toate cele

precum ți-a poruncit Domnul să faci (*Facere* VI, 22) şi îți construieşti *făcând rugăciuni în toată vremea şi priveghind* (*Efeseni* VI, 18) acel pod care să te scoată din sinea trupească cu poftele ei împărțite, către întregul Duhului. Prin intrarea ta – în inima ta – a Celui Unic dispare multitudinea, spune Vasile cel Mare. Zilele tale se întregesc şi sunt ținute laolaltă de către Acela care ține lumile în mâna Sa.

XIX.

Este foarte important să nu dăm frâu liber trupului în timpul rugăciunii. Rugăciunea în timpul căreia nu se sileşte trupul şi fără inimă înfrântă este ca un făt nedesăvârşit, spune Sfântul Isaac Sirul, căci o astfel de rugăciune este fără suflet. În ea sălăşluieşte sămânța încrederii în sine şi semeția inimii care se socoteşte pe sine însăşi nu numai printre *chemați*, ci chiar printre cei *puțini aleşi* (*Matei* XXII, 14). Aşa că fereşte-te cu grijă de o astfel de rugăciune; ea este rădăcina multor rătăciri. Căci inima e lipită de cele lumeşti şi totuşi îți închipui că ai apucat cerul în lăuntrul tău cel trupesc. Bucuria ta se întinează şi se arată în absorbire de sine, în poftă de vorbărie şi în pornirea de a-i învăța şi a-i converti pe alții fără să fi primit chemarea de învățător de la Biserică. Tălmăceşti Scriptura după mintea ta cea trupească şi nu primeşti să fii contrazis, te arunci în arzătoare polemici scrise de

dragul propriilor păreri în timp ce uiți a-ți stăpâni trupul şi a-ți smeri inima. Adevărata bucurie este tăcută şi durabilă, de aceea ne îndeamnă Apostolul: *bucurați-vă pururea* (*1Tesaloniceni* V, 16). Ea porneşte din inima ce plânge din pricina îndepărtării de Lumină a lumii şi a ei însăşi; adevărata fericire se găseşte în întristare. Căci s-a spus *fericiți cei ce plâng* (*Matei* XXV, 21) şi fericiți *cei ce plângeți acum* cu sinele vostru trupesc, *că veți râde* cu cel duhovnicesc (*Luca* VI, 21).

Adevărata bucurie este bucuria mângâierii, bucuria care izvorăşte din sentimentul propriei slăbiciuni şi a milostivirii Domnului, şi nu are nevoie de râsul cu gura până la urechi ca să se arate în afară.

Gândeşte-te şi la aceasta: cel ce este lipit de cele pământeşti se bucură dar se şi tulbură, se teme şi se îngrijorează pentru cele lumeşti: sinea sa este supusă la multe prefaceri. Dar *bucuria Domnului tău* (*Matei* XXV, 21) este durabilă căci Dumnezeu este neschimbător.

Înfrânează-ți şi limba tot aşa cum îți struneşti trupul cu post şi asprime. Vorbăria este un mare duşman al rugăciunii. Multe vorbe goale stau în calea cuvintelor rugăciunii: de aceea vom da socoteală *pentru orice cuvânt deşert* pe care-l rostim (*Matei* XII, 36). Nu intri cu noroi în camera pe care vrei s-o ții curată: aşa că păstrează-ți inima slobodă de toate bârfele şi palavrele despre întâmplările zilei ce a trecut.

Foc este şi limba, şi gândeşte-te *cum puțin foc aprinde tot codrul* (*Iacov* III, 5-6). Dar dacă nu dai aer flăcărilor, atunci ele se sting; nu da aer patimilor tale şi se vor înăbuşi de îndată. De te aprinzi de mânie: taci şi nu lăsa să se vadă în afară, doar Domnul o să-ți audă mărturisirea; aşa stingi focul din pripă. Dacă te smintești din greşelile celuilalt: urmează pilda lui Sem şi Iafet şi aruncă mantaua tăcerii peste ele, ca să ți se înăbuşe pofta de a osândi înainte de a fi izbucnit în flăcări. Tăcerea este vasul rugăciunii treze.

Dar nu numai limba trebuieşte strunită de către cele ce se sileşte în meşteşugul trezviei. El trebuie să *ia seama la sine însuşi* (*Galateni* VI, 1) în toate cele şi trezvia trebuie să coboare în adânc. Acolo găseşte nenumărați înşelători: amintirile, gândurile şi închipuirile zburdă liber şi trebuiesc strunite. Nu te atinge de amintirile care îți tulbură rugăciunea, nu mai scormoni în țărâna păcatelor tale; nu fii *ca un câine care se întoarce unde a vărsat* (*Pilde* XXVI, 11). Nu îți lăsa aducerea aminte să stea asupra lucrurilor care îți pot redeştepta poftele sau pot slobozi închipuirea: unul din sălaşurile cele mai dragi ale diavolului este tocmai închipuirea prin care ne trage în părtăşie cu el, în încuviințare şi înfăptuire. El strecoară din nou în lumea gândurilor tale îndoiala şi boala cugetării, încercarea de raționamente logice şi dovezi, întrebări deşarte şi răspunsuri găsite de sine. Întâmpină toate acestea cu

cuvântul psalmului: *Îndepărtează-te de la mine, vrăjmaşule.*

XX.

Acel post care nici nu covârşeşte şi nici nu este mai prejos de puterile tale te va ajuta în trezvie. Cel cu pântecele îndestulat n-ar trebui să cugete la cele dumnezeieşti, spun asceții. Celui ghiftuit îi rămân ascunse şi cele mai mărunte taine ale Treimii. Însuşi Hristos ne-a dat pildă prin postul Său îndelungat; înainte de a-l birui pe diavol El a postit patruzeci de zile: suntem noi mai cucernici decât El? *Şi iată îngerii venind la El Îi slujeau* (*Matei* IV, 11). Ei aşteaptă să-ți slujească şi ție. Postul ține multa vorbire în frâu, spune Sfântul Ioan Scărarul. Este o uşă către milostenie şi păzeşte ascultarea, alungă gândurile rele şi înmoaie împietrirea inimii. Postul este o uşă către rai: când pântecele este asuprit, atunci se smereşte inima; postitorul se roagă cu cugetul treaz, dar cugetul celui neînfrânat este plin de închipuiri necurate şi gânduri.

Postul este o ipostază a iubirii şi dăruirii: vrei să jertfeşti bunătățile pământeşti pentru a le primi pe cele cereşti. Mult prea multe gânduri proprii sunt absorbite de grijile pentru hrană şi ispitele gusturilor: vrei să te eliberezi de ele.

Astfel, postul este o treaptă pe drumul slobozirii şi un sprijin de nelipsit în lupta cu poftele egoiste.

Postul legat de rugăciune este una din cele mai mari comori ale omenirii, păstrată cu grijă de către acei care au luat vreodată parte la ea.

În timpul postului creşte recunoştinţa faţă de Acela Care i-a dat omului putinţa de a posti. Postul deschide poarta către tărâmuri pe care doar le bănuiai ceţos: întâmplările din viaţa ce te înconjoară capătă o nouă lumină, clipele trecătoare capătă şi ele înţelesuri mai bogate. Veghea din ceaţă se preface în veghe a trezviei; căutarea neliniştită se preschimbă în primirea liniştită, recunoscătoare şi smerită.

Probleme chinuitoare ce păreau de nerezolvat îşi dezvăluie miezul precum dezvăluie petalele florilor pistilul: cu rugăciunea, cu postul şi privegherea laolaltă vei bate la uşa ce vrei să ţi se deschidă. Aici găsim şi pricina pentru care postul este folosit ca unitate de măsură de către Sfinţii Părinţi: acel care posteşte este foarte iubitor, şi *multe i se vor ierta aceluia ce iubeşte mult* (*Luca* VII, 47). Acela ce posteşte mult primeşte de asemenea mult.

Sfinţii Părinţi ne îndeamnă la un post ,,cumpătat": nu trebuie ca trupul să slăbească prea mult căci atunci slăbeşte şi sufletul. Iarăşi, nu trebuie să începi a posti dintr-o dată: toate nevoinţele se fac cu răbdare şi cu perseverenţă, şi fiecare trebuie să ţină seama de firea şi de slujba lui. Nu se cuvine a deosebi mâncărurile în curate şi necurate: toată hrana este de la Dumnezeu, dar sfatul este de a evita acelea care duc la îngrăşare şi

pofte: condimente tari, carne, vin şi celelalte care sunt spre desfătarea cerului gurii. Deci, pe scurt, se poate mânca ceea ce este ieftin şi se găseşte la îndemână, ne spun părinții. Dar prin „cumpătat” ei înțeleg o masă pe zi, şi aceea uşoară, să nu fie pe săturate.

XXI.

Este lucru ştiut că acela care exersează pese măsură la pian face crampe la mâini, şi cel ce scrie prea mult face de asemenea crampe de scris. Descumpănit şi tulburat proaspătul muzicant sau scriitor trebuie să-şi întrerupă lucrul său; rămâne fără ocupație şi pradă multor influențe. Această pildă să ne fie de luare aminte. Postul, ascultarea, înfrânarea, privegherea şi rugăciunea luate împreună fac parte dintr-o nevoință, şi sunt doar o **nevoință**. Iar o nevoință, oricare ar fi ea, trebuie făcută totdeauna cumpătat, socotind cu înțelepciune propriile puteri (*Luca* XIV, 28-32) şi fără de exagerare în nici o privință. *Fiți dar cu mintea întreagă şi privegheați cu rugăciuni*, îndeamnă Sfântul Apostol Petru şi printr-însul Domnul (*1Petru* IV, 7).

Beția nu vine numai din vin şi celelalte băuturi bețive; la fel de primejdioasă este beția ce vine din prea marea încredere în sine şi dă în râvna nemăsurată. Aceasta îşi aruncă victima într-o strădanie necugetată, care se arată în exagerări şi zbucium pe ogorul nevoinței; plantele astfel crescute sunt nesănătoase:

roadele lor sunt prea marea încordare, neîngăduința şi îndreptățirea de sine. Nu aşa, ci aici trebuie *să nu vă abateți nici la dreapta, nici la stânga* (*Deuteronom* V, 32) şi niciodată să nu ai nici cea mai mică încredere în propriile puteri.

De nu vom găsi în noi roadele bogate ale iubirii, păcii, bucuriei, blândeții, smereniei, simplității, dreptății, credinței şi răbdării, atunci zadarnică este truda noastră, ne spune Sfântul Macarie Egipteanul. Truda se face pentru seceriş, iar secerişul este al Domnului.

De aceea: veghează-te pe tine însuți şi fii înțelept. Dacă observi că ai devenit arțăgos şi neîngăduitor, mai uşurează puțin nevoința. Dacă eşti împins să fii ochii pe ceilalți şi să-i înveți sau să-i mustri, te afli pe un drum greşit: acela care se *osândeşte pe sine*, n-are ce să le reproşeze celorlalți. Dacă ți se pare că eşti „deranjat" de oameni sau împrejurări, înseamnă că nu ți-ai înțeles lucrarea cum se cuvine: tot ceea ce pare la prima vedere deranjant este în realitate dat ca un prilej de dobândire a îngăduirii, răbdării şi ascultării. Cel smerit nu poate fi deranjat, el poate numai deranja pe alții. De aceea: ține-te deoparte, ascunde-te. *Intră în cămara ta închizând uşa* (*Matei* VI, 6), chiar dacă te găseşti fără voia ta în tovărăşii zgomotoase. Dar de va deveni aceasta cu timpul prea anevoios de făcut, ieşi afară oriunde eşti singur, cere din tot sufletul tău ajutor de la Domnul şi El te va auzi.

Fii totdeauna în sinea ta ca o roată, ne sfătuieşte stareţul Ambrozie: roata se rostogoleşte cu atât mai uşor cu cât atinge pământul mai puţin. Nu mai cugeta, nu mai vorbi, nu te mai împotmoli în cele lumeşti mai mult decât este nevoie. Dar aminteşte-ţi totodată că roata ce se află cu totul în aer nu se poate rostogoli.

XXII.

Suntem alcătuiţi din trup şi suflet, şi acestea două nu pot fi despărţite în fiinţa noastră. De aceea trebuie să luăm şi cele trupeşti în ajutor: Hristos a cunoscut slăbiciunea noastră şi a folosit pentru binele nostru cuvinte şi gesturi, scuipat şi tină ca mijlocitori, şi de dragul nostru a lăsat El să iasă o putere prin poala hainei Lui (*Matei* IX, 20; XIV, 36), *din ştergare sau şorţuri purtate* de trupul Apostolului Pavel (*Fapte* XIX, 12), ba chiar şi din umbra Apostolului Petru (*Fapte* V, 15).

De aceea tot ce este pământesc foloseşte ca amintire şi sprijin în curajoasa ta călătorie pe calea cea strâmtă. Fă ca albeaţa zăpezii şi albastrul cerului, ochii muştei şi arsura focului şi toate celelalte creaturi care îţi întâmpină simţurile să-ţi aducă aminte de Creatorul: dar mai ales foloseşte-te de acelea pe care ţi le dă Biserica în ajutor pentru a *face mădularele voastre roabe dreptăţii* (*Romani* VI, 19). Mai întâi de toate Sfânta Împărtăşanie a Domnului. Dar şi celelalte taine sau

sacramente[4], şi Sfânta Scriptură. Dar Biserica îţi dă şi sfintele icoane ale Maicii Domnului, îngerilor şi sfinţilor, şi rugăciunea înaintea lor, şi lumânările de ceară şi tămâia, şi aghiasma şi strălucirea aurului şi cântarea. Primeşte toate acestea cu mulţumire şi foloseşte-te de toate pentru zidire, încurajare, întărire şi folos pentru a călători mai departe.

Mărturiseşte deschis dragostea ta către Domnul Cel blând, sărută crucea şi icoanele, împodobeşte-le cu flori; doar cele rele trebuiesc înăbuşite cu tăcerea, cele bune să respire liber. Dacă cele dăruite în dragoste sunt primite cu dragoste, aşa se măreşte locaşul iubirii, şi într-acolo năzuieşte lucrarea ta. Cu cât este fluviul mai mare, cu atâta şi delta.

Ia-ţi şi trupul ca ajutor în luptă: fă-l uşor şi dezlegat de cele pământeşti. Fă-l părtaş la nevoinţa ta: vrei să capeţi smerenie, fă de asemeni ca trupul să se smerească şi să se plece la pământ: cazi în genunchi cu fruntea la pământ cât poţi de des o poţi face într-o încăpere, dar ridică-te deîndată, căci după cădere urmează înălţarea în Hristos.

Fă adesea semnul crucii: este o rugăciune fără cuvinte. Într-o clipă, fără de cuvinte greoaie, arată voia ta de a-L urma pe Hristos şi de a-ţi răstigni trupul, de a primi de bunăvoie tot ce-ţi trimite Sfânta Treime. Dar semnul crucii este şi armă împotriva duhurilor rele: foloseşte această armă adesea şi cu luare aminte.

---

[4] Terminologia romano-catolică şi protestantă (n. t.)

Niciodată nu se construieşte o casă fără a ridica schele. Numai cel tare nu are nevoie de sprijin din afară. Dar eşti tu puternic? Nu eşti cel mai slăbănog dintre slăbănogi? Oare nu eşti un copilandru?

XXIII.

Vremea se schimbă de la înnorat spre senin şi iarăşi în ploios: asemenea este şi natura omenească. Trebuie totdeauna să fii pregătit ca norii să întunece soarele uneori: chiar şi sfinții au avut clipe, zile şi chiar săptămâni întunecate. Ei spun atunci că ,,Dumnezeu i-a părăsit” pentru ca să vadă cu adevărat cât de nemernici sunt ei singuri când nu au ajutorul Lui. Aceste momente întunecate, în care totul pare fără de rost, zadarnic şi de nimic, în care eşti pradă ispitelor şi îndoielii, sunt de neocolit. Dar chiar şi acestea ne pot fi de folos.

Zilele mohorâte se biruiesc cel mai bine urmând-o pe Sfânta Maria Egipteanca. Ea a trăit patruzeci şi opt de ani în pustiul Iordanului, şi când ispitele au căzut asupra ei şi amintirile vieții sale petrecută în păcate în Alexandria o trăgeau să lepede traiul cel de bună-voie din pustie, atunci cădea la pământ chemându-L pe Dumnezeu în ajutor şi nu se ridica până nu i se smerea inima. Primii ani au fost cei mai grei, adesea trebuia să zacă multe zile la rând, dar după şaptesprezece ani veni timpul odihnei.

Fii liniştit în zile ca acestea. Nu te lăsa tras în viața de societate sau de distracții. Nu-ți plânge de milă şi nu căuta altă mângâiere decât strigătul cel către Domnul: *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte! Doamne, să-mi ajuți mie grăbeşte-te!* (*Psalmul* 69, 1). *Închis am fost şi n-am putut ieşi* (*Psalmul* 87) şi celelalte asemenea. Alt ajutor de nădejde nu poți căpăta de nicăieri: nu-ți risipi cele adunate de dragul unei uşurări trecătoare. Trage-ți plapuma peste cap: acum se încearcă răbdarea şi stăruința ta. De treci proba să-i mulțumeşti lui Dumnezeu care ți-a dat puterea. De nu, ridică-te din nou cu putere, roagă-te de miluire şi cugetă: aceasta mi s-a cuvenit după dreptate! Căci căderea însăşi ți-a fost pedeapsa: te-ai bizuit prea mult pe tine însuți, şi ai văzut unde ai ajuns. Ai primit o învățătură: nu uita să mulțumeşti.

XXIV.

Te-ai suit în copac precum Zaheu ca să-L vezi pe Domnul (*Luca* XIX). Şi n-ai făcut-o numai în gând sau în vreun fel mistic după închipuire. Eşti om şi ai trup: de aceea te-ai folosit ca şi Zaheu de puterea mădularelor şi de lucruri pământeşti pentru a te înălța de la pământ. Şi aceasta ai făcut-o cu înțelegere şi socoteală cumpănită, cunoscând greutatea şi neputința trupului, dar fără teamă, sfială sau priviri piezişe, şi ai izbutit să te ridici într-atâta ca să poți privi peste

capetele mulţimii, adică peste poftele lumeşti, ca să vezi puţin din ceea ce căutai.

Aceasta o observi prin faptul că ai început să ai din ce în ce mai puternic sentimentul propriei întunecimi, nu mai eşti atras ca înainte spre petreceri şi viaţă de societate, şi ai văzut ca să spunem aşa, o mică parte din adevăratul om din lăuntrul tău. Poate gândeşti că inima ta se aseamănă unei bărcuţe din coajă de nucă ce a rătăcit de colo-colo fără ţintă şi cârmaci; abia acum ţi-ai aflat din fericire ţinta şi rostul. Dar în continuare tu eşti aceeaşi bărcuţă din coajă de nucă în marea cea largă: dacă ai mers bine, vei vedea cu privirea limpede **cât** de mică şi slabă este bărcuţa.

Este de-ajuns să ne arătăm bunăvoinţa, şi Domnul ne iese totdeauna în întâmpinare, spune arhiepiscopul Teofilact al Bulgariei. Iisus îi vorbeşte lui Zaheu: *coboară-te degrabă*, adică smereşte-te, *căci astăzi în casa ta trebuie să rămân* (*Luca* XIX, 5). Prin casă se poate înţelege aici inima. Cu adevărat te-ai suit în copac, spune Domnul, şi ţi-ai biruit o parte din poftele lumeşti pentru că *doreai să Mă vezi*, adică: vroiai să Mă simţi când vin pe drum către inima ta, dar grăbeşte-te să te smereşti, ca să nu rămâi acolo sus şi să te crezi mai bun decât alţii, pentru că Eu vreau să rămân în inima smerită. *Şi el a coborât degrabă şi L-a primit, bucurându-se* (v. 6). Zaheu, mai-marele vameşilor, L-a primit pe Hristos, şi primul lucru pe care l-a făcut a fost să vândă tot ce avea. Căci jumătate din averea sa a

dat-o pe loc săracilor, iar restul s-a dus cu siguranță în scurt timp dând înapoi împătrit acelora pe care-i nedreptățise. *Căci şi acesta este un fiu al lui Avraam* (v. 9): el a auzit vocea Domnului şi a ieşit *din pământul său şi din casa tatălui său* (*Facerea* XII, 1), unde domneau egoismul şi suferințele.

Zaheu a ştiut că inima care Îl primeşte pe Hristos trebuie să se golească de toate celelalte: trebuie să jertfească toate acelea ce sunt legate de dobândirea nedreaptă a bogățiilor: *adică pofta trupului, şi pofta ochilor şi trufia vieții pentru tot ce este din lume* (*1Ioan* II, 16). El a înțeles că cel ce este bogat aici, este sărac acolo: căci a fi bogat materialiceşte este a fi sărac sufleteşte, învață Sfântul Ioan Gură de Aur: căci de n-ar fi aşa de sărac bogatul n-ar mai fi niciodată atât de bogat.

Pe cât este cu neputință a uni boala cu sănătatea, tot atâta se poate uni bogăția cu iubirea, ne arată Sfântul Isaac Sirul, căci cel ce iubeşte pe semenul său dăruieşte fără şovăială tot ceea ce posedă. Aceasta este ființa dragostei. Dar fără dragoste nu se poate nicidecum intra în împărăția cerurilor. Şi pe aceasta a înțeles-o Zaheu.

Dar cu cât stăpâneşti mai puține, cu atât ți se face viața mai uşoară. Tot ceea ce prisosea s-a aruncat, şi inima se adună în jurul miezului ei. Ea caută în miezul său unde se găseşte intrarea în împărăția cerurilor.

Şi rugăciunea devine mai simplă. Căci şi ea se adună în jurul miezului ei şi intră în el. Acolo în adânc vede numai ceea ce este de trebuinţă: rugăciunea de miluire.

Căci ce poate un păcătos, şi *chiar cel dintâi* dintre ei (*1Timotei* I, 15) să mai ceară altceva, decât ca să-l miluiască Domnul? Are el ceva de dat? Are el vreo putere a lui, o voinţă, o agoniseală? Poate el face ceva de la sine? Ştie el ceva? Cunoaşte el, îşi aminteşte de ceva pe care el cel cu totul sărac să-l poată numi al lui?

El nu stăpâneşte nimic: căci păcatul este nimicnicie: ceea ce nu este. Păcatul este golire, întuneric, lepădare. Acolo sălăşluieşte păcătosul, în acest nimic.

Apoi se priveşte pe sine, şi cu cât are mai puţin, cu atât mai bogat este: căci golul din sine nu se umple cu bunuri trecătoare ci cu deplinătatea vieţii celei veşnice, cu lumina şi cu strălucirea ei: dragostea şi milostivirea; este Domnul Care găzduieşte în casa sa.

Dar cum de a putut acest păcătos să se învrednicească de a-L primi pe Domnul? Cum de s-a putut măcar gândi că Domnul vrea să-l vadă în bezna sa? Oricât încearcă să se cureţe, oricât luptă şi munceşte, oricât păzeşte cuvintele Evangheliei şi priveghează şi posteşte şi se nevoieşte în toate chipurile ca să placă Domnului, se vede totuşi căzând în răutate şi nemilostivire, lipsă de dragoste şi lenevire, nerăbdare şi nemulţumire şi toate patimile cu putinţă. Cum de se

mai poate aştepta ca Domnul să intre într-o astfel de încăpere?

De aceea se roagă: Doamne miluieşte-mă. Miluieşte-mă pe mine păcătosul. Căci de bună seamă am încercat să fac ceea ce *eram dator să fac* pentru a Te sluji: *am arat* ogorul inimii mele pe care mi l-ai dat în grije, şi *am păscut turmele* care se află acolo (*Luca* XVII, 7-10), dar nu sunt decât robul Tău umil şi fără Tine nu pot face nimica. Deci miluieşte-mă pe mine şi mă umple cu harul Tău.

El îşi sporeşte credința prin lucrare (*Luca* XVII, 5), şi prin rugăciune capătă putere de muncă. Aşa sălăşluiesc laolaltă munca şi rugăciunea, până când se contopesc şi devin una. Lucrarea îi este rugăciune şi rugăciunea lucrare. Aceasta este ceea ce sfinții numesc lucrarea cea duhovnicească, rugăciunea inimii sau rugăciunea lui Iisus.

XXV.

Sfântul avvă Isaia, sihastrul egiptean, spune despre rugăciunea lui Iisus că este oglinda minții şi felinarul conştiinței. Altcineva a asemuit-o cu acea voce liniştită ce se aude neîncetat într-o casă: toți hoții care se furişează până la ea dau bir cu fugiții când aud pe cineva păzind acolo înăuntru. Casa este inima, furii sunt răutățile. Vocea păzitorului este rugăciunea. Dar de-acuma nu mai sunt eu însumi păzitorul, ci Hristos este.

Lucrarea cea duhovnicească Îl întrupează pe Hristos în sufletul nostru. Pe aceasta s-o ții cu hotărâre, ca fără încetare să-L ai pe Domnul în cuget: Îl ascunzi în suflet, în inimă, în conştiință. *De dormit dormeam, dar inima-mi veghea* (*Cântarea cântărilor* V, 2): eu însumi dorm, mă trag de-o parte, dar inima rămâne în rugăciune mai departe, adică în viața veşnică, în împărăția cerurilor, în Hristos. Mlădițele rădăcinilor se retrag către originea lor.

Mijlocul de a ajunge la aceasta este rugăciunea: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul*. Se repetă cu voce tare, şoptit sau numai în gând, rar, cu luare aminte, şi dintr-o inimă cât mai golită cu putință. Golită de toate cele necuviincioase. Printre cele necuviincioase se numără nu numai interesele cele lumeşti, ci şi toate felurile de aşteptări sau păreri despre vreun răspuns, sau contemplațiile sinelui, iscodirile, toate acele mulțimi de visuri, întrebări curioase şi imagini ale închipuirii. Simplitatea este la fel de obligatorie ca şi smerenia, înfrânarea trupească şi sufletească şi, pe scurt, ca tot ceea ce ține de războiul nevăzut. Începătorul trebuie mai ales să se păzească de tot ce aduce cât de puțin a misticism. Rugăciunea lui Iisus este o lucrare, o muncă practică şi un mijloc prin care te zideşti pentru a primi şi păstra acea putere care se cheamă harul dumnezeiesc şi care se află totdeauna, fie cât de ascunsă, în cel botezat, astfel încât poate da roade. Rugăciunea ne rodeşte această

putere din sufletul nostru; o altă menire nu are. Este un ciocan care sfărâmă o carapace: ciocanul este tare şi loviturile dor. Leapădă orice gând de încântare, fermecare şi voci îngereşti: un singur drum duce la împărăția lui Dumnezeu, şi acela este drumul crucii. Căci, chin cumplit este a spânzura atârnat pe cruce: să nu te aştepți la altceva.

Ți-ai răstignit trupul țintuindu-l pe un fel de viață în aspră înfrânare; viața gândurilor şi a închipuirilor trebuieşte aşişderea înfrântă. Țintuieşte-le cu cuvintele rugăciunii şi cu Sfânta Scriptură, cu citire de psalmi şi din lucrările Sfinților Părinți, atunci când le ai pe toate acestea la îndemână. Nu îți lăsa închipuirea să zburde încotro îi place; ceea ce numim ,,gândul înaripat" este cel mai adesea o rătăcire deşartă în lumea nălucirilor. De îndată ce gândul nu îți este ocupat cu lucrul tău întoarce-l fără zăbavă la rugăciune. Grijeşte ca atât gândurile cât şi închipuirea să ți se supună ca un câine bine dresat. Nu-i dai voie să alerge peste tot, să scheaune, să răscolească prin găleţile cu lături şi să se scalde în şanțul de scurgere: tot astfel trebuie să-ți poți chema gândul şi închipuirea înapoi, şi trebuie s-o faci în fiece minut ce se scurge. De nu vei face aşa, vei fi ca un cal scăpat pe care îl duce când un călăreț când altul, până când cade în spume şi sfârşit la pământ, ne spune Sfântul Antonie.

Dacă ciocăneşti prea tare într-o coaje, se poate sfărâma şi miezul. Aşa că fii cu duhul blândeții. Nu te

repezi deîndată la rugăciunea lui Iisus. Păstrează pentru început, şi chiar după aceea, şi celelalte rugăciuni. Nu fii prea nărăvaş. Şi nu-ți închipui să te poți ține măcar de un singur *Doamne miluieşte-mă* aşa cum ar trebui. Rugăciunea ți-e în tot timpul întreruptă şi sfărâmată: nu eşti decât un om. Doar *îngerii din ceruri pururea văd fața Tatălui Meu* (*Matei* XVIII, 10): tu însă ai un trup pământesc care şi le cere pe ale lui. Nu striga din rărunchi şi nu te mira dacă la început vei uita cu totul exercițiul rugăciunii câteva ceasuri la rând, ba chiar poate o zi întreagă sau şi mai multe.

Ia-o cu simplitate şi firesc: nu eşti decât un navigator nedeprins care se osteneşte cu multe uitând tocmai vâslele. Aşa că: nu te aştepta la nimic de tine însuți. Dar nici nu cere ceva de la ceilalți.

Concentrarea este una, răspândirea minții este alta. Rugăciunea este folositoare atunci când îți face gândul viu şi limpede. Rugătorul vede cele din jurul lui, observă şi judecă totul, dar o face prin prisma rugăciunii care scaldă aceste impresii în lumina ei clară.

Duhul este lucrător pe tărâmul curățeniei din lăuntrul nostru. Câtă vreme ne lărgim acest tărâm al neatârnării inimii, va creşte şi omul cel duhovnicesc.

Rugăciunea trebuie să aducă pacea lăuntrică, o destindere plină de linişte în mijlocul tristeții, iubire, mulțumire, smerenie. Dacă devii încordat şi tulburat, sărind într-un picior de bucurie sau zăcând de întristare, simți amărăciune sau o dorință de înfăptuire nestăvilită,

dacă eşti azvârlit în trăiri extatice sau în vâltoarea simțurilor înrudită cu plăcerea ascultării muzicii, dacă simți pe scurt desfătare sau plăcere, aşa încât „eşti mulțumit de tine şi de lumea întreagă”, atunci eşti pe drumul greşit: ai zidit prea mult pe tine însuți. Sună retragerea deîndată şi întoarce-te la mustrarea de sine care întotdeauna trebuie să fie punctul de plecare a fiecărei rugăciuni adevărate.

Îngerul luminii poartă întotdeauna pacea cu el, pacea pe care demonii întunericului vor să o destrame cu orice preț. Din aceasta, ne spun Sfinții Părinți, putem deosebi forțele binelui de cele ale răului.

XXVI.

Golit de orice cunoaştere, lipsit de orice gând sau faptă bună, fără de amintiri în urmă, fără dorințe în viitor, netrebnic ca o zdreanță veche, nesimțit ca un bolovan din drum, putregăit ca un burete de pădure mâncat de viermi, muribund ca un peşte aruncat pe mal şi scârbit până la lacrimi de starea ta nenorocită: aşa se cade a sta la rugăciune în fața Atotputernicului, Judecătorului, Creatorului şi Tatălui, Mântuitorului şi Stăpânului, Duhul Adevărului şi Dătătorului de viață; şi precum fiul risipitor să strigi din adâncul neputinței tale: *Tată am greşit la cer şi înaintea Ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul Tău* (*Luca* XV, 21). Doamne

Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul.

Îți cunoşti neputința şi te laşi zăcând ca un leş înaintea Atotputernicului, şi din propria-ți nimicnicie răsare dragostea de semenii tăi, aşa cum sunt ei lăsați şi luminați de la Domnul. Ei poartă chipul Lui în ființa lor lăuntrică: ți-e de-ajuns aceasta ca să jertfeşti totul pentru ei.

Acum s-a petrecut taina cea neînțeleasă, că pe cât de adânc te-ai cufundat în inima ta, cu atât mai sus ai ieşit din tine însuți. La vedere viața ta este aceeaşi: speli vasele şi creşti copiii, mergi la lucru, primeşti salariu şi plăteşti impozit. Faci toate cele ce se fac de către oamenii din lume, întrucât nu eşti deocamdată în situația de a o părăsi trupeşte. Dat te-ai lepădat de tine. Ai dat ceva ca să primeşti altceva.

… şi de Te am pe Tine, ce am mai dorit eu pe pământ? Nimic altceva, răspunde Sfântul Ioan Scărarul, decât neîntrerupta rugăciune, cererea de a nu mă dezlipi de Tine. Unii sunt lipiți de bogății, alții de slavă, alții de tot soiul de bunuri stricăcioase; singura mea dorire este de a mă lipi de Dumnezeu.

Rugăciunea, cu tot ceea ce cuprinde ea ca mustrare de sine, a devenit adevărata ta viață, pe care o menții numai de dragul rugăciunii. A merge în calea Domnului (*Facere* VI, 9) este de acuma singurul lucru cu adevărat de valoare pentru tine, şi cuprinde toate cele pământeşti şi cereşti.

Pentru cel ce-L poartă pe Hristos în sinea sa nu există nici moarte sau boli sau ceva lumesc de care să se teamă: el a intrat deja în viața veşnică şi acolo este cu totul păzit.

Şi noaptea şi ziua trec şi *sămânța* cerească *răsare* în inima ta şi *creşte, cum nu ştii tu. Pământul rodeşte de la sine*, pământul inimii tale, *mai întâi pai, apoi spic, după aceea grâu deplin în spic* (*Marcu* IV, 27-28).

Sfinții vorbesc de ceea ce se cheamă lumina neînserată. Nu este lumina ochilor, ci a inimii, lumina ce nu-şi pierde niciodată strălucirea şi limpezimea. Ea lasă necontenit întunericul în urma sa şi se îndreaptă statornic spre amiaza zilei: însuşirea ei de căpetenie este de a se curăți necontenit. Aceasta este Lumina veşniciei, care nu se poate stinge şi care străbate învelişul materiei şi al timpului.

Dar părinții nu spun niciodată că această lumină le-a fost dată lor înşile, ci numai acelora ce şi-au curățit inima în iubirea către Domnul pe calea îngustă aleasă de bună voie.

Calea cea îngustă este nesfârşită: însuşirea ei este veşnicia. Fiecare clipă este clipa începutului: clipa de față cuprinde şi pe cele ce au să fie: ziua judecății; în cele de acum sunt cuprinse şi cele ce au fost: creația, căci Hristos este veşnic şi pretutindenea de față: şi în iad şi în rai. La sosirea Celui Unuia Născut piere multitudinea, chiar în timp şi în spațiu. Totul se petrece deodată, chiar acum şi pretutindeni, în adâncul inimii

tale. Acolo te întâmpină ceea ce căutai: adâncimea, înălțimea şi lățimea Crucii: Mântuitorul şi mântuirea.

De aceea: de vrei să-ți mântuieşti sufletul şi să capeți viața veşnică, scoală-te din lâncezeală şi zi: Doamne, fă să pun început bun în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin.

ADAOS

(Câteva texte din Sfinții Părinți)

Sfântul Isaac Sirul

Când vrei să începi a face cele dumnezeieşti, fă-ți testamentul ca unul care trăind în lumea aceasta este pregătit de moarte şi care nu mai nădăjduieşte nimic în viața aceasta, precum cel ce se sfârşeşte.

Tu suflete, care doreşti să te cufunzi în rugăciune şi însetezi după unirea cu Hristos cea fără de sfârşit, vino, hotărăşte-te şi urmează povățuirile Sfinților Părinți în felul acesta:

Aşează-te, sau mai bine stai drept în poziția de rugăciune într-un colț întunecat şi tăcut.

Înainte de a începe fă câteva metanii până la pământ şi nu lăsa mădularele să se moleşească.

Caută cu gândul locul inimii sub sânul stâng şi adună-ți atenția acolo.

Trimite-ţi mintea din cap către inimă şi zi: ,,Doamne Iisuse Hristoase miluieşte-mă” rar, cu buzele sau doar în gând, cum îți vine mai uşor, fără grabă şi cu evlavie.

Încearcă să-ți păstrezi luarea aminte pe cât este cu putință şi nu lăsa gândurile, fie bune fie rele, să ajungă la cap.

Fii cu răbdare liniştită, hotărât să stai îndelung şi despărțit de toate.

Ține-te în cumpăna dreptei măsuri şi fă metanii după puteri.

Păstrează tăcerea.

După amiază citeşte în linişte din Evanghelii şi din Părinții Bisericeşti care scriu despre fapte lăuntrice şi rugăciune.

Dormi cinci sau şase ore pe zi.

Roagă-te din când în când cu rugăciunea din afară pentru rugăciunea lăuntrică.

Nu te atinge de lucrări care îți abat luarea aminte.

Compară-ți adesea propriile experiențe cu povățuirile părinților.

Sfântul Simeon Noul Teolog

Trei lucruri trebuiesc înainte de toate: neîngrijirea pentru nimic, nici chiar pentru cele binecuvântate, nu numai pentru cele nebinecuvântate şi lumeşti; o conştiință curată în toate cele, care să nu te

vădească în ceva; şi o desăvârşită nepătimire, ca mintea să nu-ți fie trasă în jos de ceva lumesc.

Du-te apoi singur într-un loc singuratic şi tăcut, închide uşile, eliberează-ți gândurile de toate cele trecătoare şi lumeşti, apleacă-ți capul în piept şi rămâi cufundat înlăuntrul tău (în cap, nu în inimă), îndreaptă-ți acolo ochii minții şi ai simțirii şi ține-ți cumva respirația. Ține-ți gândul înăuntru şi încearcă în toate felurile să găseşti locul inimii, astfel ca mintea ta să rămână în totul acolo de îndată ce ai găsit inima.

La început vei da acolo de beznă şi osteneală; dar dacă vei continua cu această lucrare a luării aminte zi şi noapte fără încetare, vei căpăta mai târziu un fel de bucurie neîntreruptă. Mintea se mlădiază în aceasta, descoperă locul inimii şi începe să vadă acolo lucruri pe care nu le-a mai văzut sau cunoscut mai înainte.

Din acea clipă orice ispită, de oriunde ar veni şi s-ar arăta ea mai înainte de a intra înăuntru şi a deveni reprezentare, va fi izgonită de înțelegere şi nimicită în numele lui Iisus Hristos, adică Doamne Iisuse Hristoase miluieşte-mă; din clipa asta mintea începe să se mânieze chiar şi pe diavoli, să-i prigonească şi să-i bată.

Celelalte ce urmează de obicei acestui exercițiu le vei cunoaşte tu însuți cu ajutorul lui Dumnezeu, din experiență ținându-ți luarea aminte şi stăruind în Iisus, adică în rugăciunea Sa: Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă.

Sfântul Nichifor Călugărul

Este cunoscut că aerul pe care-l inspirăm se duce prin plămâni către inimă. Aşează-te deci, adună-ți gândul şi îndreptăți-l pe căile respirației înlăuntrul tău, sileşte-l ca să intre împreună cu aerul inspirat în însăşi inima ta şi reține-l acolo, nu-i da frâu liber ci dă-i aceste sfinte cuvinte: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă! Şi fă-l să repete cuvintele zi şi noapte.

Încearcă să te deprinde în această aflare înlăuntrul tău împreună cu rugăciunea numită şi vezi ca gândul să nu iasă iute de acolo, căci la început se va întrista mult în închisoarea aceasta strâmtă.

Dar după ce se va deprinde, gândul va găsi în acel loc bucurie şi veselie în loc de întristare şi el însuşi va dori să rămână acolo. Precum bărbatul care se întoarce acasă din țări străine şi nu mai poate de bucurie că-şi vede nevasta şi copiii, tot aşa se umple înțelegerea de nespusă bucurie şi veselie când se uneşte cu inima.

De vei izbuti să intri în inimă pe acest drum ce ți l-am arătat, mulțumeşte-I lui Dumnezeu şi rămâi totdeauna în acest exercițiu: el te învață lucruri pe care nici măcar nu le bănuiai.

În acelaşi timp în care noi am intrat în inimă prin acest fel mult dorit şi fericit, veghem cu trezvie, iar către tine se îndreaptă toată ceata binefăcătorilor:

dragostea, bucuria, pacea, răbdarea, blândețea şi celelalte.

Sfântul Grigore Sinaitul

Adevărata rugăciune lăuntrică neispititoare este aceea în care căldura ce vine din rugăciunea lui Iisus aprinde în țarina inimii focul care arde patimile ca pe nişte ciulini. Ea umple sufletul de bucurie şi de pace şi nu vine nici din dreapta, nici din stânga, nici măcar de sus, ci năvăleşte din inimă ca dintr-un izvor de munte al Duhului dătător de viață. Pe aceasta numai trebuie s-o iubeşti şi să te sileşti a o păstra în inima ta, prin aceea că-ți păzeşti mintea de visuri şi dorințe. Cu această rugăciune nu te mai temi de nimic; căci Acela Care a spus: privegheați, Eu sunt cu voi, nu vă temeți – este Însuşi cu noi.

CATALOG

de Părinţi şi scriitori bisericeşti care s-au numit în această carte[5]

În ordine după perioada în care au trăit:

Sfântul Antonie cel Mare sau Pustnicul, întemeietorul monahismului creştin, mort în 350.

Avva Isaia, sihastru în pustia egipteană în a doua jumătate a veacului al IV-lea.

Sfântul Efrem Sirul (306-373), traducător al Bibliei şi autor de imnuri numit ,,Flautul credinţei şi Harfa Sfântului Duh”. Hirotonit diacon de către Sfântul Vasile cel Mare; a sihăstrit în muntele Edessei.

Sfântul Vasile (gr. Basileios) *cel Mare* (cca. 330-379), arhiepiscopul Cezareei Capadociei; părinte bisericesc; împreună cu Sfântul Ioan Gură de Aur şi cu Sfântul Grigorie Teologul este unul din stâlpii Bisericii noastre.

Sfântul Macarie Egipteanul, numit cel Mare, 301-391, sihastru şi preot în pustia schitică libiană din Egipt.

Sfântul Ioan Gură de Aur (347-407), arhiepiscopul Constantinopolului; cunoscut părinte bisericesc şi orator.

---

[5] După originalul suedez (n. t.)

Sfântul Isichie al Ierusalimului, hirotonit preot în 412, elevul Sfântului Grigorie Teologul; a sihăstrit în pustiul Palestinei.

Sfântul Isaac Sirul, a trăit în secolul al VI-lea în aspră pustnicie; a fost pentru scurtă vreme episcop de Ninive, dar a părăsit curând oraşul şi s-a sălăşluit din nou în pustie la mănăstirea Rabban Schabor, unde şi-a pierdut vederea şi a murit. A lăsat în urmă multe scrieri în limba siriacă.

Avva Dorotei, secolele VI-VII. Unul din cei mai citiți părinți; a murit ca egumen; date biografice foarte sărace.

Sfântul Ioan Scărarul, autorul vestitei scrieri *Klimax ton paradeison* (*Scara cerului*). A sihăstrit 40 de ani la poalele muntelui Sinai, apoi a fost egumen al mănăstirii Sfânta Ecaterina şi iarăşi pustnic.

CUVÂNTUL TRADUCĂTORULUI

Fritjof Tito Colliander (1904-1989) este un scriitor de origine suedeză, cetățean finlandez, născut la Helsinki, dar care şi-a petrecut copilăria în Rusia, având la Petersburg o doică rusoaică, şi care a devenit apoi, la vârsta de 13 ani, martor al revoluției bolşevice. Cu mari sacrificii şi cu o dureroasă rană sufletească, familia sa reuşeşte să se întoarcă în Finlanda, unde începe o ,,viață nouă" dar lipsită de orice sens, după părerea copilului Tito.

După o adolescență frustrată, - a avut piciorul imobilizat în ghips câțiva ani, - după nenumăratele încercări ale familiei de a porni vreo afacere cât de cât rentabilă, după pierderea părinților, tânărul finlandez, purtat de o dorință de viață specifică celor ce trăiesc la interferența marilor întinderi de zăpadă cu civilizația europeană, călătoreşte mult şi duce o viață boemă. Scrie enorm, devine corespondent de presă, cunoaşte mulți oameni, reuşeşte să obțină premiul de stat al scriitorilor finlandezi pentru romanul ,,Taina".

În plină maturitate descoperă printr-o fericită întâmplare viața ortodoxă, pe care şi-o aminteşte vag, din copilăria petrecută la Petersburg. Într-una din nenumăratele sale călătorii ajunge la mănăstirea Peciarsca, aflată pe atunci, în tânăra republică

independentă, Estonia. Din anul 1937 se converteşte cu familia sa la ortodoxie.

Bulversarea sufletească petrecută în acele zile de deosebită fericire, trecerea de la un ateism atenuat de o puternică sensibilitate artistică la credinţa pe care şi-ar fi dorit-o în mai multe rânduri, este redată într-unul din multele sale romane autobiografice, numit ,,Aproape" (*Nära* în original).

Trăiri sufleteşti de tipul ,,drumul Damascului" au mai fost poate exprimate în literatură, dar copleşitoarea simplitate şi sinceritate cu care un contemporan îşi ,,pune pe tavă" sufletul său, într-o oarecare spovedanie în faţa lumii întregi, este demnă de toată atenţia, într-o omenire modernă sfâşiată de ateism, şi neopăgânism pietist.

Din acest moment scriitorul devine şi un mare apărător al ortodoxiei, traduce în finlandeză şi în suedeză comori ale ortodoxiei, prima sa lucrare de acest fel fiind Acatistul Maicii Domnului. În paralel cu continuarea activităţii sale de scriitor, obţinând alte două premii de stat, pentru romanele de inspiraţie religioasă *Korståget* (Cruciada) şi *Főrbarma Dig* (Doamne miluieşte), T. Colliander devine în anii cincizeci, unicul profesor de religie ortodoxă în limba suedeză. După studii de dogmatică şi liturgică, este invitat la universitatea din Uppsala pentru a face o prezentare a ortodoxiei pentru publicul suedez, insistând asupra Patericului şi părinţilor pustiei.

Această amprentă religioasă specială l-a marcat destul de mult, şi, simţindu-se atât de departe de starea sufletească a ascetului, dar şi dorind-o cu putere, îşi scrie un „program” în felul specific al omului din nord, în care îşi propune exerciţiul ascezei. Aşa a luat naştere mica lucrare *Asketernas Väg* (Calea asceţilor) care, însufleţită de pana scriitorului devine operă de artă.

Scrierile sale au început, din anii cincizeci, să fie traduse în norvegiană, germană şi olandeză. Viaţa sa religioasă s-a desfăşurat în jurul mănăstirii Noua Valamo, din Finlanda, unde călătorea destul de des împreună cu familia, mănăstire pe care a ajutat-o cât a putut în vremea când era ameninţată de a deveni pustie iar apoi un simplu obiectiv turistic, şi o amintire.

Din lungile convorbiri cu părintele său duhovnicesc, Joann, au luat naştere diferite lucrări de ortodoxie, inundate de un talent deosebit, şi de o credinţă vie, a unui trăitor în luptă continuă cu cele lumeşti, într-o vreme când, în nordul Europei se desfăşura aşa numita „revoluţie sexuală” concomitent cu marea mulţumire a popoarelor nordice, de a atinge un înalt nivel de dezvoltare materială, şi bunăstare socială, cu alte cuvinte, un trai lumesc fericit.

„Calea asceţilor” a cunoscut din 1967 mai multe ediţii fiind tradusă în mai multe limbi. Scrisă precum am mai arătat în mediul scandinav al anilor ‘60 ea se adresează în primul rând acelor cititori de sorginte luterană însă puternic secularizaţi. Încercarea lui

T. Colliander de a insera Patericul şi Filocalia în acest mediu este cu totul lăudabilă. Desigur că distanța dintre cele două lumi pare enormă iar aplicarea ascezei în afara pustiei nitrice şi în mijlocul „pustiei" citadine a secolului nostru poate isca unele nedumeriri în privința atitudinilor recomandate. Astfel, este ştiut că în societatea suedeză de astăzi contactele umane la nivelul cel mai elementar - rude, vecini, prieteni - au devenit din ce în ce mai precare, ajungându-se chiar până acolo când au fost găsite persoane decedate de o lună în apartamentul lor din bloc în plin oraş, fără ştiința vecinilor sau rudelor! Ori în acest caz vizitele şi contactele umane nu ar trebui rărite, ele nefiind atât de dăunătoare. Considerăm ca o opinie personală faptul că mai ales pentru cititorul român este mai ziditoare întărirea vieții comunitare bisericeşti cu contacte umane duhovniceşti sporite. De asemenea la capitolul ascultare şi tăierea voii proprii ni s-a părut cumva forțată extensia dată de autor - ascultarea aproape necondiționată a celor din jur. În tradiția Patericului această ascultare fără rezerve se cuvenea „bătrânului" îmbunătățit, duhovnicului, şi chiar şi atunci nu era vorba de o ascultare „oarbă", ci de ascultare luminată de discernământ sau dreaptă judecată. Aceste mici observații nu micşorează desigur valoarea lucrării, şi anume, de a lega firul tradiției ascetice de viața cotidiană citadină, două lucruri atât de îndepărtate în timp şi în duh. Cu atât mai mult, valoarea lucrării se impune acum, când setea legitimă de asceză şi mistică a creştinilor secularizați de

astăzi este întâmpinată prompt de un larg evantai de pseudo-asceze şi mistici de tip new-age.

*

Viața lui Tito Colliander se aseamănă unui şuvoi tumultuos de ispite de care a avut din belşug parte încă din copilărie. Experiența sa bogată de viață, aşa cum a fost descrisă în lucrările autobiografice şi-a spus în cele din urmă cuvântul, deoarece, după cum se cunoaşte din învățătura ascetică, toate experiențele sunt valorificate şi potențate pe deplin doar în Hristos, în Biserică.

Ceea ce este de remarcat în continuare, este faptul că lucrarea „Calea Asceților" în tot duhul şi etosul ei, **se opune** total etosului societății suedeze contemporane. Aşa-zisul „model suedez" atât de lăudat şi invidiat de atâta lume, constă în fapt în aplicarea social-democrației, un socialism îmbelşugat şi cu „față umană". Bunăstarea este repartizată într-un mod cât se poate de echitabil, sărăcia şi cerşetoria sunt eradicate. Statul cu organismele sale centrale (guvern, parlament) şi locale se implică din plin în organizarea vieții social economice. Birocrația şi planificarea sprijinită de un sistem avansat de computerizare, joacă un rol dominant. Infracțiunile (crime, furturi, droguri, violuri, etc.) sunt ținute sub un control eficient, ceea ce dă impresia siguranței cetățeanului.

Toate aceste elemente ar putea fi poate considerate pozitive. Însă avantajele sociale, economice şi tehnologice

au fost obținute cu prețul unei înapoieri duhovniceşti deplorabile. S-a ajuns până acolo încât suedezii să fie „mândri" de secularizarea lor. Acest ateism mascat sub numele de agnosticism, umanism sau materialism, a dus în anii 1970-80 la reacții de tip new age, suedezii fiind acum mândri de păgânătatea lor! Secularismul şi păgânismul se opun din răsputeri „căii asceților" aşa cum au predat-o Mântuitorul, Sfinții Apostoli şi Sfinții Părinți, ajungând până la asceții zilelor noastre.

Societatea contemporană suedeză s-a depărtat între timp de modelul social-democrat, fiind supusă globalizării de tip american, şi aproape constrânsă să intre în UE.[6] Acest model „euro-atlantic" este cel al societății de consum, chiar dacă este vorba despre un consum raționalizat şi moderat de ideologia ecologistă de protejare a mediului. Ecologia şi, mai ales, psihologia contemporană, îl îndeamnă pe om din răsputeri spre un stil de viață hedonist, stil pentru care ascetica şi mistica reprezintă duşmanii de moarte. Tocmai acest lucru face ca lucrarea lui T. Colliander să capete o valoare sporită, având în vedere mediul în care şi pentru care a fost alcătuită.

În viața sa tumultoasă de care vorbeam, Tito Colliander a avut de luptat cu *erezia* (era botezat luteran), *necredința*, ca rod al mediului şi educației, bolile şi

1 Plebiscitul a dat un rezultat pe muche de cuțit pentru intrarea Suediei în UE, lucru ce nu a dus la nici o îmbunătățire vizibilă, aşa cum promitea propaganda pro UE dezlănțuită în preajma alegerilor!

accidentele, *sărăcia* din unele perioade, dificultățile legate de identitatea națională şi lingvistică (etnic suedez născut în Finlanda şi trăit în Rusia), *boema şi alcoolismul* din perioada franceză, probleme familiale şi profesionale. Biruința lui finală asupra tuturor acestor ispite poate fi luată ca o dovadă ziditoare pentru oricine se aseamănă întrucâtva lui, că ,,cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu" (*Luca* XVIII, 27).

Sfaturile duhovniceşti fiind cele ale Sfinților Părinți, au o actualitate perenă în timp şi spațiu. Hedonismul a cuprins după revoluție şi societatea noastră românească. De aceea, socotim cartea ,,Calea Asceților" ca fiind ziditoare şi de folos imediat celor ce vor să-şi ia Crucea şi să-i urmeze lui Hristos pe calea cea strâmtă şi cu scârbe ce duce însă negreşit în împărăția cerurilor!

Pr. Dan Bădulescu
Bucureşti, 30 noiembrie 2001
La prăznuirea Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi chemat
Ocrotitorul României

CĂRȚI APĂRUTE LA EDITURA SCARA

- Slobodan Mileusnici, *Ruinele Ortodoxiei, Iugoslavia 1991 - 2000*
- ***, *ROMFEST 2000 – Întâlnirea românilor de pretutindeni* (catalog cu conferințele şi studiile manifestării)
- Părintele Nicolae Grebenea, *Amintiri din întuneric*
- Dumitru Bordeianu, *Mărturisiri din marginea disperării*
- Părintele Liviu Brânzaş, *Raze din catacombă*
- Radu Gyr, *Poezii/Pesme*, ediție bilingvă
- Constantin Papanace, *Mică antologie aromânească*

ÎN PREGĂTIRE LA EDITURA SCARA

- Ivan Ostrumov, *Istoria Sinodului de la Ferara – Florența*
- Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*
- Teodorit, Episcop al Kirului, *Zece cuvinte despre dumnezeiasca Pronie*
- Sfântul Nicolae Velimirovici, *Omilii*
- Sfântul Ioan Damaschin, *Logica* (*Dialectica*)
- Florica Elena Laurențiu, *Poveştile Cocostârcului Alb; Brățara cu cheițe*
- ***, *Dosarul de canonizare a lui Valeriu Gafencu – Sfântul închisorilor*

IC XC